

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА
ПАЛАТА - ВРАЦА

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

Наръчник за политиките на младите хора в област Враца

По проект

**„Пътеводител за мониторинг на политиките за младите хора в
област Враца“**

Изпълнител: **Търговско - промишлена палата - Враца**

гр. Враца, януари 2023

*Проект „Пътеводител за мониторинг на политиките за младите хора в област Враца“
договор № BG05SFOP001-2.025-0020-C01, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“,
съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд*

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
ВЪВЕДЕНИЕ	
1. Какво разбираме под „младежко участие и представителство “ ?	1
2. Секторни политики.	5
3. Модели за осъществяване на младежка политика :	6
3.1. Сътрудничество с активни страни;	
3.2. Модел на консултиране;	
3.3. Модел на комисии;	
3.4. Съвместно управление;	
3.5. Други форми на сътрудничество.	
4. Инструменти за засилване на младежкото участие.	16
5. Форми на участие на младите хора в местни и областни нива.	18
5.1. Институционално участие;	
5.2. Застъпничество – работа в мрежа.	
6. Младежко представителство на европейско, национално, областно и общинско ниво.	21
6.1. На европейско ниво;	
6.2. На национално, областно и общинско ниво.	
7. Програми и фондове за финансиране на младежки идеи, инициативи и дейности.	31
8. Добри практики на модели за осъществяване на младежката политика в други държави членки на Европейския съюз.	43
8.1. Австрия	
8.2. Германия	
8.3. Естония	
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА
ПАЛАТА - ВРАЦА

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият „Наръчник за политиките на младите хора в област Враца" е създаден по проект „Пътеводител за мониторинг на политиките за младите хора в област Враца“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05SFOP001-2.025-0020-C01 и изпълняван от Търговско-промишлена палата – Враца, в партньорство с Община Бяла Слатина.

Създаването на Наръчника е продиктувано от потребността от системен и цялостен подход за създаване на благоприятни условия за младите българи да бъдат пълноценни членове на обществото и двигатели на позитивна промяна в област Враца.

Разработеният Наръчник е в подкрепа за изграждането на младежко представителство в област Враца, което да е полезен и активен партньор на държавните, регионалните и общински власти.

Осигурена е обща информация за младежката представителност на европейско, национално и местно ниво, за различни модели на осъществяване на младежката политика. Посочени са добри практики на тези модели в други държави членки на Европейския съюз, като Австрия, Германия, Естония.

Наръчникът насочва към гражданска активност и младежко участие в процеса на вземане на решения на областно и общинско ниво, с цел засилване на партньорството за младежко участие с областната и общинска администрация в област Враца, в процесите на вземане на решения по въпроси, които касаят младите хора и генериране на идеи, като част от процеса по планиране на политиката за младежта в област Враца и в община Бяла Слатина. Той очертава системен и цялостен подход за създаване на благоприятни условия за младите българи да бъдат пълноценни членове на обществото и двигатели на позитивна промяна и включва програми и фондове за финансиране на младежки идеи, инициативи и дейности.

Разработеният Наръчник е свободно достъпен на сайта на Търговско-промишлена палата - Враца и Община Бяла Слатина.

1. Какво разбираме под „младежко участие и представителство“

Ключови дефиниции – младежко участие и представителство

Терминът „участие“ подлежи на различни тълкувания, но в контекста на политиката и практиката за младежта обикновено се приема, че включва както **социологическо значение** (въз основа на членството и принадлежността към социални групи, така и ангажираността в младежки и граждански дейности) така и политическо значение (свързано с ангажираността на младите хора в демократичния живот). През 2005 година се разширява разграничението, като се оформят три форми на участие:

- „**включване в институционалната политика**“ (избори и членство в партии);
- „**протестни дейности**“ (социални действия, демонстрации и социални движения);
- „**гражданска ангажираност**“ (доброволческа работа, участие в асоциации и в дейности на общността).

Пърси-Смит през 2014 г. на свой ред подчертава значението на разбирането на участието като социална практика на активно гражданство чрез ежедневни, неформални приноси към семейството, училището и обществения живот, и го определя като:

„...демократични действия и участие на индивиди и групи в производството и възпроизвеждането на техния живот и общности“.

Участието на младите хора отдавна е **основен принцип** на европейските институции, където той обхваща активното ангажиране на младите хора като граждани в най-пълния смисъл на думата. Съгласно член 165 от Договора за функционирането на Европейския съюз действията на ЕС са насочени към: „насърчаване на участието на младите хора в демократичния живот в Европа“. Дефинициите за младежта варират според институциите и страните, но обикновено покрива възрастов диапазон от ранна тийнейджърска възраст до ранна зряла възраст. Възрастовият диапазон от 18-30 години се прилага за целите на основните програми за безвъзмездна помощ, финансирани от ЕС.

Участието на деца и младежи също така е и **основно право**, законово закрепено в член 12 от Конвенцията на ООН за правата на детето от 1989 г.. Определението на Конвенцията на ООН за правата на детето обхваща деца и младежи на възраст 0-18 години и следователно се припокрива с по-широки определения за „младеж“, но се простира и надолу, за да включи ранното детство. То осигурява правното основание за правото на децата и младите хора да имат думата по въпроси, които ги засягат, и на тези възгледи да им се отдава дължимото внимание при вземането на решения, което също

е отразено в чл. 24 от Хартата на основните права на Европейския съюз. Хартата признава децата и младите хора като **автономни носители на права, чиито висши интереси следва да бъдат взети под внимание във всички съответни политики на ЕС.**

Контекстът на детското и младежкото участие в сегашно време се е променил. Правата, заложи в тези харти и конвенции, отразяват виждането за участие в представителни демократични процеси. Колко и важно по настоящем да е това, все повече се отстъпва място на теорията, която признава участието като по-активен процес, включващ диалог, копродукция и съвместно решаване на проблеми, в който младите хора упражняват по-високи нива на власт и влияние на всички етапи на вземане на решение.

Въпреки че са различни, социологическото и политическото разбиране на участието са свързани, тъй като и двете се отнасят до представянето на интересите на младите хора и двете са преживели променящи се тенденции във връзка с променящите се социално-икономически и политически контексти.

Пет ключови характеристики могат да бъдат подчертани:

- Разширяване на обхвата на младежко участие;

В контекста на това, което Бек (1991) нарича индивидуализация и риск в късната модерност, се твърди, че *значението на традиционните връзки е намаляло за младите хора*. В същото време се родиха множество нови и разнообразни възможности за представителство на младите, отразени в нарастващото доверие и членство на младите хора в НПО, и онлайн участие, което предоставя нови възможности за идентичност и принадлежност. Успоредно с това младите хора демонстрират нарастващо чувство на разочарование от работата на общоприетите структури на демократично представителство, партийните политики и от политическите елити, които остават далеч от ежедневните реалности на младите хора. И все пак съществува парадокс, при който въпреки недоволството от основната политика, младите хора остават политически ангажирани.

- Значението на социалната справедливост и ежедневните реалности на младите хора;

Тази нестандартна форма на младежкото участие обуславя преминаването от формално към неформално участие, по-близо до ежедневните проблеми и тревоги на младите хора. В ежедневния контекст членството и участието в младежките групи се сближава с политическата ангажираност и активност. Тази взаимност е може би най-тясно отразена в социалните движения и социалните действия (включително протести, кампании, инициативи за самопомощ и преки действия) в отговор на проблемите на социалната справедливост. Те произтичат от променящия се социално-икономически контекст и липсата на политически ангажимент от основната политика. Самото социално действие все повече се характеризира с развитието на креативни, често спонтанни алтернативни

форми на участие и представителство, включително инициативи за самопомощ и самоорганизиране сред младите хора въз основа на солидарност и взаимност.

- **Появата на ново политическо съзнание;**

За някои тези промени в участието са сигнал за появата на ново политическо съзнание, характеризиращо се с различна ценностна система на откритост, приобщаване, автономия и свобода, за разлика от консуматорството, консерватизма и авторитаризма.

Идентифицират се четири характеристики на новите социални движения по отношение на: самоуправление; оптимизъм за алтернативи; централна роля на бенефициентите като участници в промяната; и солидарност около дневен ред за правата. Може да се твърди, че именно този различен набор от ценности е довел до нови форми на демокрация с по-голямо участие.

- **От представителство към активно участие;**

Тенденциите в участието на младите хора показват намаляващо доверие в обикновените представителни демократични процеси и въпреки, че някои доказателства сочат, че тези форми остават уместни до известна степен, тенденцията е към по-демократични форми на участие. Тези тенденции в младежкото участие могат да се оприличат на „лаборатории на политическа съпротива“, в които новите форми на политическо изразяване предоставят възможности на младите хора да изследват ефикасността на алтернативни форми на политическо участие, водени от желание да се преработи демокрацията на нова демократична арена.

3

- **Възходът на онлайн социалните медии;**

Ключова характеристика на променящите се форми на младежко участие и представителство са онлайн социалните медии. За много млади хора интернет и социалните медии предоставят възможности да се присъединят или да създадат социални мрежи и да участват в политики, базирани на връстници, ориентирани към генерирано от потребителите съдържание. Бързото мобилизиране и политизиране на младите хора отразяват нарастващото значение на онлайн социалните медии като контекст и среда за младежко участие и представяне.

Съвременната действителност показва, че онлайн социалните медии предоставят възможности за незабавно участие на млади хора чрез различни нива на ангажираност от „кликтивизъм“ (при който младите хора просто регистрират позицията си чрез натискане на бутон) до мобилизиране за социално действие. Цифровите канали също улесниха прекия контакт между младите хора и публичните власти.

Въздействието на интернет обаче остава оспорвано. Достъпът на младите хора до инфраструктурата на ИКТ и културата на цифрово участие варират в ЕС. Освен това няма ясен консенсус дали това може да се нарече „значима промяна“ или просто осигурява чувство за принадлежност и нови форми на асоцииране в цифровата ера.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА
ПАЛАТА-ВРАЦА

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

Фигура 1. Концептуална рамка за младежкото участие и представителство, в контекста на членството ни в Европейския съюз

2. Секторни политики

Активното участие от страна на младите хора зависи от определен брой вътрешни фактори като мотивация, нужди, стремежи, и външни фактори като ситуация, инфраструктура и съществуващи системи. Местните политики играят много силна роля в създаването на правилните условия и инфраструктура, за да могат младите хора да участват в живота на училищата, организациите или общностите. Затова е важно да се познават различни части от местни политики със съответния набор от мерки, които могат да окажат нужната подкрепа за младежко участие. В нашият случай тези области на политика съвпадат в голяма степен с основните предизвикателства пред младите хора в област Враца, анализирани в резултат на проведените анкетни проучвания в Дейност 1 и описани в Доклада с анализ на данните от тях.

Област на политика	Препоръки към местните и публични власти
Политика за спорт, свободно време и организационен живот	- Да подкрепят дейности, организирани от младежки организации и организации, групи и местни центрове; - Да подкрепят организации, обучаващи местни младежки работници, помощници и лидери на младежки клубове и организации; - Да насърчават асоциациите да промотират младежкото участие в своите законово установени органи.
Политика за насърчаване на младежката заетост и борба с безработицата	- Да развият политики и програми за борба с младежката безработица и за промотиране на възможностите за заетост на млади хора; - Да създават местни центрове за заетост; - Да подкрепят създаването на бизнес от млади хора; - Да окуражават инициативи за самопомощ и кооперации;
Развитие на градска среда и местообитание, жилищна политика и транспорт	- Да създават условия за развиването на политика за градска среда, базирана на по-интегрирана и по-малко фрагментирана среда на живот; - Да развият местни информационни центрове за настанителни услуги; - Да развият регионални схеми, които да помогнат на младите хора в получаването на достъп до жилища; - Да включват младите хора в организацията на обществен транспорт; - Да подкрепят инициативи, които целят да осигурят транспорт в малки населени места.
Образователна и обучителна политика, промотираща младежкото участие	- Активно да окуражават участието на млади хора в училищния живот; - Да предоставят финансова и всякаква друга подкрепа (например осигуряване на място за срещи), за да позволят на младите хора да учредят демократични ученически организации;
Политика за мобилност и обмен	- Да окуражават младите хора, училищата и организациите да взимат участие в международни обмени и мрежи; - Да включват представители на младежта в побратимени комитети или други органи, координиращи такива обмени;
Здравна политика	- Да създават и развият институционални механизми за консултации между млади хора, организации и други групи, които засягат социалното благоденствие и здравните грижи; - Да въвеждат, развият или разпространяват местни информационни политики и средства за консултиране на млади хора, засегнати от злоупотреба с цигари, алкохол или дрога; - Да увеличават информационните кампании и превантивните мерки, свързани с болестите, предавани по полов път.

Междуполово равенство	- Да подкрепят младите мъже и жени в получаването на позиции и отговорност в професионалния им живот, в асоциации, политика, местни и публични власти; - Да насърчават образователната политика за равенството между мъжете и жените чрез изготвяне на план, целящ да премахне неравенството, и чрез включването и оценяването на мерки, които промотират равни възможности; - Да позволяват на момичетата и младите жени да получават информация за обучителни курсове; - Да въведат финансови мерки за социални услуги.
Социална политика за малки населени места	- Да се уверят, че различните секторни политики се отразяват и отговарят на специфичните нужди на младите хора, живеещи в малките населени места; - Да предостави подкрепа на младежки и общностни организации, активни в малките населени места.
Политика за достъп до култура	- Да приемат политики, които ще улеснят достъпа до знания и креативна дейност.
Политика за борба с насилието и престъпленията	- Да включат младите хора в съвети за превенция на престъпления; - Да се борят с насилието на расова основа; - Да се заемат с насилието в училищата; - Да защитават младите хора от сексуална експлоатация и злоупотреби.
Политика за защита от дискриминация	- Активно да промотират човешките права; - Да осигурят равен достъп на всички граждани до обществени места, професионални обучения, ходене на училище, настаняване, културни мероприятия и други;
Политика за достъп до права и законодателство	- Разпространява информация за правата на младите хора; - Да подкрепят услуги, създадени да работят върху прилагането на младежките права; - Да позволяват на младите хора да участват в установяването на нови правила.

3. Модели за осъществяване на младежка политика

3.1. Сътрудничество с активни страни

Сътрудничеството между местните власти, младежите и техните организации е необходима стъпка в изграждането на силни и демократични общества. Опитът показва, че това сътрудничество може да е голямо предизвикателство, но има и редица примери за конструктивни начини, по които различните участници на местно ниво могат да работят заедно за постигане на общи цели.

Различни страни търсят сътрудничество, когато имат сходни интереси и когато виждат полза от съвместната работа, и поради това е от съществено значение местните власти и младите хора и техните организации да открият сфери на взаимен интерес. Може да се използват различни методи, за да се установят интересите на всяка страна. В някои общини се уреждат срещи, на които тези въпроси се обсъждат между потенциални партньори, а в други на някой експерт се възлага отговорността за идентифициране на тези интереси на базата на изследвания. Това може да бъде анализ на приоритетите и политиките на общности и организации, а може да е и анализ на дейности и проекти.

Примери за интерес на младите хора към сътрудничество с други активни страни :

- Подобряване на младите хора в общността;
- Представителство на интересите на младите хора в процеса на вземане на решение;
- Оказване на влияние върху местни решения и политики;
- Изслушване на мненията на младите хора;
- Използване на времето по полезен начин;
- Придобиване на нов опит.

Примери за интерес на младежките организации към сътрудничество с други активни страни :

- Подобряване на положението на младите хора в общността;
- Представителство на интересите на младите хора;
- Изпълнение на целите и задачите на организацията;
- Създаване на структури и рамки за участие на местно ниво;
- Обучение, предоставяне на опит и подготовка на младите хора за бъдещия им живот.

Примери за интерес на местните власти към сътрудничество с други активни страни са :

- Принос за подобряване на общото положение в местната общност;
- Осигуряване на по-добри услуги за младите хора;
- Изпълнение на техните планове и политически приоритети;
- Предотвратяване на социални проблеми.

Когато общите интереси са договорени, страните могат да започнат да търсят възможни области за сътрудничество. Сътрудничеството може да се проведе в различни области, а също и на различни нива. В някои случаи партньорства се създават, за да се отговори на специфични местни проблеми (например ограничен достъп до култура) или да се реализират конкретни политики (като например местна политика за борба с алкохола и наркоманията). В други случаи е изградено сътрудничество на ниво вземане на решения, така че младите хора и техните организации са канени да вземат участие в срещи по управлението, които влияят върху политиките или на които се вземат решения, които имат отношение към тях. Независимо, че сътрудничеството между местните участници може да приеме различни форми, основната цел винаги е една и съща – силни партньорства, които да допринесат за изграждането на по-добър живот в местните общности.

3.2. Модел на консултиране

Консултирането е един от механизмите, които могат да бъдат използвани ефективно за включване на младите хора в процеса на вземане на решения на местно ниво. Съществуват различни определения за консултирането – в зависимост от формата,

която приема, целите, които се стреми да постигне, разпределението на правомощията между различните страни и други. Консултирането с младите хора може да бъде обяснено като начин за събиране на техните възгледи и становища, или получаване на обратна информация, свързана с действия или предложения, които ги засягат. Консултирането е двупосочен процес и се извършва тогава, когато все още не е възможно да се повлияе на окончателния резултат или на предстоящи събития.

Консултирането се възприема като процес, при който правомощията и окончателното становище е в ръцете на възрастните. Това означава, че въпреки че младите хора получават възможност да допринесат и да изразят мнението си, в крайна сметка възрастните са тези, които имат правомощието да решават дали и до каква степен ще бъде използван младежкия принос.

В крайна сметка, за да бъде ползотворен и за двете страни, процесът на консултиране трябва да се основава на следните принципи :

- *Възрастните разбират значението и ползите от консултирането с младежта ;*

Консултирането трябва да се предприема и провежда от тези, които вярват в ценностите на тази форма на сътрудничество, за да не се превърне в „показна символична“ инициатива.

- *На младите хора трябва да се даде възможност да направят своя принос;*

Младите хора имат много потенциал и талант, но на тях може да им липсват знания и или умения, за да направят значим принос. Възрастните са отговорни да овластят младите хора и да им осигурят възможности да придобият тези знания или умения.

- *Младите хора участват в подготовката и провеждането на консултирането;*

Младежите са способни да поемат отговорност и да допринесат в целия процес на организиране на консултирането. В резултат на това те смятат, че са „собственици“ на последвалите решения и могат да натрупат ценен опит в различни аспекти на местната демокрация.

- *Консултирането има ясна цел и участниците са уведомени за нея;*

Младите хора трябва да знаят защо се провежда консултирането и какво ще се случи в резултат на това, а именно до каква степен тези резултати ще повлияят на окончателното решение. Това може да им помогне да си изградят реалистични очаквания за това, което може да бъде постигнато.

- *Младите хора са информирани как протича целия процес на консултиране;*

Процесите на консултиране могат да се структурират по различни начини и младите хора трябва да знаят на кой етап е всяко конкретно консултиране, както и какво предстои все още да се случи.

- *Младите хора трябва да бъдат консултирани на възможно най-ранен етап в процеса на вземане на решение;*

Целта на консултирането трябва да бъде да се чуе гласа на младите хора по отношение на предложения или решения, които засягат живота им, така че тези предложения да се адаптират към техните нужди и виждания. Ако консултирането се проведе през крайните етапи на вземане на решения, то тогава младите хора нямат много голяма възможност да окажат някакво влияние върху окончателното формулиране на предложението.

- *Необходимо е да бъдат избрани правилните методики;*

Методологията на консултирането трябва да бъде съобразена с възрастта, произхода, нивото на образование и други на младите хора, за които се отнася. Затова мога да се включат фасилитатори, които имат опит в работата с младежта. Това дава сигурност, че въпросите са представени по начин, който помага младите хора да ги разбират и да се чувстват мотивирани да работят по тях.

- *Препоръките на младите хора се възприемат сериозно;*

Консултирането не трябва да се провежда, ако резултатите от него остават само на хартия. Резултатите трябва да се анализират и обсъждат, за да се идентифицират най-добрите начини за тяхното използване. Младите хора имат нужда от осезаеми доказателства, че техните мнения са взети на сериозно и затова е важно да се реализират поне някои от предложенията. Това ще гарантира бъдещото участие на младите хора в подобни инициативи.

- *Консултирането се провежда във време, удобно за младите хора и на достъпно за тях място;*

Времето и мястото на консултирането играят важна роля по отношение на включването на млади хора. Ако мястото е трудно достъпно, трябва да се осигури транспорт или да се възстановят пътните разходи. В някои случаи може да се използва повече от едно място за провеждане на консултирането, така че младите хора да получат възможност да се изкажат.

- *Консултирането се провежда в обстановка, която ще насърчи младите хора да са активни;*

Дори и представения на младите хора въпрос да е от най-голяма важност, все пак е от решаващо значение да се създадат условия, при които младите хора да се чувстват

удобно и сигурно при споделянето на идеите си. За подпомагане на този процес някои организации се опитват да провеждат консултирането в неформална среда.

- *Младите хора са информирани за резултата от консултирането;*

Макар и известно време след консултирането, младите хора имат право да бъдат информирани за резултата и за начините, по които техният принос е имал ефект и как техните предложения или решения са предизвикали или не промени.

- *Становищата и мненията на младите хора се уважават и ценят;*

Младите хора искат да допринасят и споделят своите виждания, но те трябва да знаят, че техният принос е важен за местната общност. Не е достатъчно да се декларира, че възгледите на младите хора се уважават.

- *Приносът на младите хора е отчетен и признат;*

Признанието на младите хора е начин да им се каже „благодаря“ и да им се даде мотивация за включване в бъдещи инициативи. За тази цел могат да се използват различни методи като :

- Статии или репортажи в местните или регионалните медии;
- Раздаване на сертификати;
- Изпращане на благодарствени писма;
- Покриване на разходи, свързани с консултирането;
- Покани за социални събития;
- Покани за членство в органи и за вземане на решения или консултативни органи на местно ниво.

10

Консултирането може да бъде организирано по различни начини. Прякото консултиране включва пряк контакт с младите хора, живеещи в определена общност или регион и може да бъде под формата на :

- Провеждане на консултативни срещи или събития, при които младите хора могат да научат повече за проблема или предложението и да изразят мнението си;
- Провеждане на консултативни мероприятия с по-слабо представени младежи;
- Провеждане на консултативни мероприятия в училищна обстановка;
- Индивидуални или групови интервюта;
- Референдум, гласуване;
- Телефонни проучвания и други.

В някои случаи поради липса на достатъчно налични ресурси, или защото групата на младите хора е много голяма и е трудно да се достигне до всички от тях, непрякото консултиране може да се окаже по-подходящо. Това може да се направи чрез :

- Консултиране на група от представители, като младите хора сами трябва да решат кой ще ги представлява в определено консултиране. В такива случаи обаче минимално изискване за работа с такава група трябва да е тя да бъде представителна за младежката популация на местно ниво.
 - Младежки панели. Това са панели от млади хора, които в общи линии са представителни за определена общност. Те обикновено са по-големи групи, чиито членове имат възможност да се срещат (често два пъти годишно) и да споделят своите виждания и идеи по въпросите, които касаят живота на младите хора в общността;
 - Създаване на фокус-групи. Тези групи са особено ефективни, когато по определена тема се разполага с малко информация. Информацията е събрана по време на групово взаимодействие, ръководено от фасилитатор;
 - Консултиране на експерти. Тези експерти за млади хора, които развиват опит в конкретни области. Ако те имат добра представа за темата на консултирането понякога биват канени за консултиране, тъй като самите те представляват младите хора;
- Разнообразието от форми, които консултирането може да приеме на местно ниво, гарантира, че този метод на сътрудничество с младите хора може да се използва в много различни контексти и ситуации.

3.3. Модел на комисии

11

Ефективното участие на младите хора в местните и регионални въпроси изисква постоянна представителна структура като младежки съвет, младежки парламент или младежки форум. Ролята на такава структура може да варира от една общност или област до друга, но винаги трябва да е форум, в който младите хора свободно да изразяват своите мнения, опасения и предложения, свързани с политиките и действията на местните власти в сферата на младежката работа. Младежкият съвет или парламент трябва да бъде място, където може да се създаде диалог и партньорство между младежта и местните власти, така че всички участници да извлекат осезаема изгода от това партньорство.

Младите хора не са единствените, които имат полза от младежки съвет или парламент. Благодарение на тези структури, местните власти могат да осигурят **реално представителство на цялата общност** и могат да вземат решения, които отговарят на нуждите на гражданите.

Също така младите хора отразяват различна перспектива при разглеждане на местни въпроси и чрез включването си в местни процеси. Структурите, представляващи младежта на местно и областно ниво, могат да приемат различни форми и различни имена, в зависимост от контекста. Те могат да бъдат наречени например „младежки съвети“, „младежки форуми“, „младежки парламенти“ или „младежки бордове“. По своята същност обаче те са „комисии“ – постоянни структури на младежко участие на

местно ниво, които представляват мненията и възгледите на младите хора, живеещи в тези общности или административна област. Комисиите представят мненията на младежите по политиките и инициативите на различни органи за вземане на решения, в случаите, в които политиките оказват влияние върху живота на младите хора, живеещи в общността.

Членовете на младежките комисии могат да бъдат назначени или избрани и могат да представляват организации, политически партии или да са независими. В идеалния случай, съставът на такава комисия трябва да отразява социологическия състав на местната общност, така че и по-малко привилегировани групи също да имат възможност да бъдат представени.

Когато се създава местна младежка комисия, местните власти и младите хора или младежките организации трябва заедно да обмислят следните въпроси :

Цел на комисията :

- *Защо такава комисия е необходима в местната общност ?*
- *Кого точно трябва да представлява тя ?*
- *Кой е заинтересован от нейното създаване ? Защо ? Каква е мотивацията ?*
- *Каква трябва да бъде ролята на комисията ?*
- *Какви въпроси/проблеми трябва да обхваща ?*
- *Какви трябва да са нейните права и отговорности ?*
- *Какви трябва да бъдат връзките и с местните власти ?*
- *Как местните власти ще разглеждат приноса на комисията ?*

12

Състав на комисията :

- *Колко членове трябва да има комисията ?*
- *Как може да се постигне съответен баланс относно полови, географски и други характеристики ?*
- *Как може да се достигне до групи, които обикновено са по-слабо представени в органите за вземане на решения (например хора с увреждания, представители на малцинствата и др.)?*
- *Трябва ли да се въведе някаква квотна система (например на базата на възраст, пол, етнически произход).*

Профил на членовете :

- *Кой може да бъде член ? Какви трябва да бъдат критериите ?*
- *На колко години трябва да бъдат те ?*
- *Какви умения и компетенции са им необходими, за да носят отговорност в комисията ?*

Избор на членовете :

- Как трябва да се избират членовете на комисията ?
- Трябва ли да има официална номинация ? От кого ?
- Кой трябва да участва в подбора ?
- Как потенциалните кандидати могат да бъдат мотивирани да станат кандидати за комисията ?

Мандат на членовете :

- Какви отговорности трябва да имат членовете на комисията ?
- Какви трябва да са техните права ?
- Колко дълъг да е срокът на мандата им ? Може ли мандатът им да бъде подновен?

Овластяване на членовете :

- Какви знания и умения трябва да имат или да развият членовете на комисията ?
- Как те могат да направят това ?
- От каква подкрепа ще имат нужда членовете на комисията, за да изпълняват своите отговорности ?
- Кой може да им осигури такава подкрепа ?

13

Структура на комисията :

- Какви функции и роли да има в рамките на комисията ?
- Какви органи и подкомисии ще бъдат необходими ?
- Трябва ли структурата на комисията да е огледална на местното самоуправление? Защо ?
- Доколко формална следва да бъде структурата ?

Режим на работа :

- Какви трябва да бъдат методите на работа на комисията (например срещи, консултации, изследвания и др.) ?
- Колко често да се насрочват срещи ?
- Кой подготвя и провежда срещите ?
- Каква работа трябва да се свърши между срещите ?
- Как ще се вземат решенията ?

Сътрудничество с местните власти :

- Под каква форма трябва да бъде сътрудничеството ?
- Как ще се обменя информация ?
- Трябва ли да е редовен обмен или при поискване ?

- *Кой в комисията ще отговаря за поддържане на връзка с местните власти ?*
- *Кой в местните власти ще бъде отговорен за контакт с комисията ?*
- *Какво трябва да се направи в случай на несъгласие между страните ?*

Поддържане на връзка с местната младеж :

- *Как мненията на младите хора ще бъдат представени в работата на комисията ?*
- *Как резултатите от работата на комисията, нейните успехи и предизвикателства ще се съобщават на местните млади хора ?*
- *По какъв друг начин млади хора могат да оказват влияние върху работата на комисията ?*

Технически условия:

- *Къде ще се намира комисията (място за срещи, работно пространство, официален адрес и др.) ?*
- *Кой ще покрива разходите ?*
- *Трябва ли членовете да получават стимули и ако да, какви да бъдат те ?*

Други :

- *Трябва ли да има устав или друг документ, регулиращ най-важните аспекти на работата на комисията ? Защо ?*

Списъкът е доста дълъг , но ясно илюстрира пътя за създаване на структура, която от една страна може да функционира ефикасно, а от друга страна да е приветлива за младите хора.

3.4. Съвместно управление

Съвместното управление (или управление в сътрудничество) означава споделяне между две или повече страни на властта, отговорността и отчетността в областта на управлението. Тази система може да се използва успешно при включване на младите хора в процеса на вземане на решения на различни нива. Преди повече от тридесет години Съветът на Европа въвежда съвместното управление, създавайки уникално партньорство между представители на младежки организации и правителства в рамките на Дирекцията за младежта и спорта.

Дирекцията за младежта и спорта на Съвета на Европа осигурява насоки и правни инструменти, които подпомагат създаването на младежки политики на местно, национално и европейско ниво. Най-важните решения, свързани с програмните и бюджетни приоритети се вземат съвместно с правителствени и неправителствени партньори в рамките на системата за съвместно управление.

Има **четири звена**, включени в системата за съвместно управление на Дирекцията за младежта и спорта :

1. **Европейският управителен комитет за младежка дейност.** Неговите членове представляват министерствата, отговарящи за въпросите на младежта от страните – членки на Съвета на Европа, както и други държави, които са подписали Европейската културна конвенция. Този комитет осигурява междуправителствено сътрудничество в сферата на младежта и политиките за младежта.
2. **Консултативният съвет.** Той има 30 членове, представляващи международни неправителствени организации и мрежи, национални младежки комисии, надлежно учредени в страните-членки на Съвета на Европа (така наречените национални младежки съвети) и структури, участващи в различни области на младежката работа, свързана с младежката политика на Съвета на Европа. Неговата роля е да насърчава неправителственото участие в процесите на вземане на решение в младежкия сектор на Съвета на Европа.
3. **Съвместният съвет за младежта.** Това е основният орган за вземане на решения и политики на правителствените и неправителствените партньори в рамките на Дирекцията за младежта и спорта. Той се състои от всички членове на Европейския управителен комитет за младежта и Консултативния съвет. Неговата роля е да разработва обща позиция по основните аспекти на младежкия сектор в Съвета на Европа – приоритети, задачи, бюджет.
4. **Комитетът за програмиране.** Това е друг съвместен орган за вземане на решения, състоящ се от осем членове на Европейския управителен комитет за младежта и осем членове на Консултативния съвет. Ролята на този комитет е да създава програми в областта на младежката работа в рамките на Съвета на Европа и по специално програмите на Европейските младежки центрове в Страсбург и Будапеща и на Европейската младежка фондация.

3.5. Други форми на сътрудничество

Консултиране, създаване на комисии от представители и въвеждане на системи за съвместно управление са само няколко примера за възможни форми на сътрудничество между местните активни страни, с цел да се насърчи включването на младите хора. Съществуват обаче и други форми за изграждане на партньорства, и общностите трябва да намерят поне една такава форма, която ще бъде полезна за тях.

Общи проекти и инициативи

Понякога местните власти канят неправителствени организации, специализирани в определени области или теми, да се присъединят към инициативи и проекти. В такива случаи местните органи запазват контрол над цялата инициатива, но установяват партньорство с местна организация, за да получат експертни съвети

или да използват съществуващите ноу-хау, опит и инфраструктура. По този начин местният опит може да се използва за решаване на местни проблеми.

Структурно финансиране

Местните бюджети могат да осигурят средства за така нареченото „структурно финансиране“ на младежки организации. Този вид финансова подкрепа не покрива разходите за проекти и действия, но покрива например разходи, свързани с ежедневното функциониране на организацията, разходите за труд или административните разходи. Структурното финансиране може да е много важно за младежките организации с малък опит в набиране на средства, но също така и за неформални младежки групи и организации, които се управляват без постоянен персонал, отговорен за набиране на средства.

Грантова схема

Организациите могат да получават финансова подкрепа от местните власти за дейности и програми, управлявани от тях. Тези дейности се планират и осъществяват независимо от местните власти, въпреки че средствата обикновено отиват за тези дейности, които отговарят на местните приоритети. Друг е въпросът доколко тези програми и дейности са наистина независими, след като помощта се отпуска само за такива дейности, които съответстват на политическия дневен ред на местната власт.

Други форми на сътрудничество

- Обмен на информация (за инициативи, планове разработки и други);
- Създаване на съвместни консултативни/съветнически екипи от правителствени и неправителствени органи, работещи по различни теми;
- Покани към представители на другата страна да открият срещи, дебати и др.

4. Инструменти за засилване на младежкото участие

Тук ще се фокусираме върху идеите и инструментите, които могат да бъдат използвани от местните власти за засилване на младежкото участие. Те са свързани с конкретни оси, по които то може да бъде осъществено по смислен начин.

Ос 1 : Обучения за младежко участие

- професионални обучения за учители и младежки работници в сферата на младежкото участие;
- включване на всички форми на участие при учениците в училище;
- въвеждане на програми за гражданско образование в училищата (обучения по младежко участие, човешки права и т.н.);
- въвеждане на обучение между връстници, даващо необходимите ресурси и подкрепа за обмена на добри практики.

Ос 2 : Информирание на младите хора

- подкрепяне или създаване на младежки информационни или консултативни центрове;
- вземане на конкретни мерки, за да се удовлетворят нуждите на младите хора, които имат проблеми с достъпа до информация (тези в неравностойно положение, тези без Интернет достъп или без познания за компютри, живеещи в отдалечени или малки райони);
- създаване и гарантиране на стандарти в съответствие с информационните услуги за млади хора;
- гарантиране, че информационните услуги съответстват на тези стандарти;

Ос 3 : Промотиране на младежкото участие чрез информационни и комуникационни технологии

- използване на информационни и комуникационни технологии като част от политиките на местните власти, информиращи относно участието;
- гарантиране на младите хора на достъп до тези технологии (и инфраструктура, и умения).

Ос 4 : Насърчаване на младежкото участие в медиите

- подкрепа за създаването и функционирането на местните медии, развити от и за младите хора;
- осигуряване на подходящи обучителни програми за млади хора за това как да организират тези медии.

Ос 5 : Окуражаване на проектите и инициативите на младите хора

- подкрепа за учредяване на доброволчески центрове;
- предоставяне на информация за възможности за доброволческа работа;
- развиване на системи, които признават доброволческата работа.

Ос 6 : Подкрепяне на проектите и инициативите на младите хора

- подпомагане изпълнението на проектите на младите хора;
- осигуряване на професионална помощ за изпълнение на тези проекти;
- осигуряване на финансово, материално и техническо подпомагане.

Ос 7 : Промотиране на организациите на младите хора

- осигуряване на определен бюджет за подкрепа на младежки организации;
- осъществяване на съуправленския принцип и система за вземане на решения в партньорство с млади хора и младежки организации в съответните области.

Ос 8 : Промотиране на младежкото участие в неправителствени организации и политически партии

- предоставяне на ресурси (вкл. финансови) на неправителствени организации, промотиращи участието на младите хора;
- промотиране на въвличането на младите хора в системата на политическите партии.

5. Форми на участие на младите хора в местни и областни нива

5.1. Институционално участие

Тук ще дадем някои препоръки с поглед към участието на младите хора в местните структури и институции. Формата на институционално участие трябва да бъде избрана в зависимост от местните нужди, но тя трябва винаги да цели създаването на партньорство между младежта и местните власти и да дава възможност на младите хора да бъдат включени в решенията, които ги засягат.

За тази цел младежките съвети, парламенти и форуми трябва :

- да бъдат постоянни структури;
- да бъдат съставени от избрани или посочени представители на младежки организации;
- младите хора трябва да имат пряка отговорност за проекти и да повлияват политики;
- трябва да имат властта да отправят предложения към местните власти;
- да улесняват консултациите с младите хора и техните организации по въпроси, които ги засягат;
- да бъдат място за развиване, наблюдение и оценяване на проектите на младите хора;
- да улесняват участието на младите хора в други консултативни органи на местно ниво.

18

Препоръки към местните власти :

- местните власти трябва да снабдяват и формалните, и неформалните структури за младежко участие с нужното пространство, финансова и материална подкрепа;
- местните власти трябва да осигурят гарант, който да действа като посредник между младите хора и избраните местни представители, трябва да представлява интересите на младите хора в случаи на недоразумение или конфликт между младежта и местните власти и трябва да бъде канал за комуникация между тези две групи.

5.2. Застъпничество – работа в мрежа

Въпреки, че младежката политика като цяло се превръща във важен въпрос на местно ниво, в някои общности приоритетите са насочени в друга посока. Различни организации, институции и физически лица се опитват да осигурят достатъчно внимание към проблемите на младежта чрез включването им в дейности по застъпничество. Застъпничеството може да се дефинира като набор от целенасочени действия, насочени към вземащите решения в подкрепа на **специфични въпроси по съответната политика**,

а също така към създаването на мрежа от застъпници. Застъпничеството има за цел да оказва влияние върху различните аспекти на младежката политика, като например общественото възприемане на определени въпроси и отношението на създателите на политиките. То може също така да цели подпомагане постигането на конкретни решения или дори спирането на някои предложения. Застъпничеството може да се използва на различни нива – институционални, местни, областни, национални и международни.

Застъпничеството се основава на изграждането на мрежа – създаване и поддържане на контакти с онези, които подкрепят същите цели и които са съгласни да работят за постигането на общите цели. Всъщност, почти всеки е част от една или друга мрежа – на работното място, в училище, в социалния живот или при спортни дейности – по принцип хората знаят доста за тази форма на сътрудничество и как да я използват умело. Застъпническите мрежи трябва да бъдат организирани по такъв начин, че времето, мотивацията и другите ресурси да се използват по най-ефикасен начин за постигане на целите.

В някои случаи застъпническата мрежа прераства в коалиция (един вид съюз) и това е безценно, защото тогава тя обединява хората и ресурсите от всички сектори на общността и дава видим знак за обществена подкрепа. Работата в част от коалицията помага отговорностите да се разпределят и създават пространство за включване в групово разрешаване на проблеми. Това обаче е форма на по-тясно сътрудничество, а понякога интересите на членовете на коалицията се различават, което води до по-нататъшни трудности.

При създаването на мрежа трябва да се помисли по следните въпроси :

- ✓ *Каква е целта на мрежата ?*
- ✓ *Какви умения, опит и ресурси ще са необходими за постигането на тази цел?*
- ✓ *Кой може да осигури за мрежата тези умения, опит и ресурси ? Кои физически лица, организации и институции трябва да бъдат част от тази мрежа ?*
- ✓ *Какъв ангажимент трябва да поемат членовете на мрежата ?*
- ✓ *Как може потенциални членове да могат да бъдат насърчени да се присъединят към мрежата?*
- ✓ *Кой трябва да направи това ?*
- ✓ *Кога трябва да се проведе първата среща ?*
- ✓ *Какво трябва да включва дневния ред ?*
- ✓ *Каква трябва да е структурата ?*
- ✓ *Как трябва да се вземат решенията ?*
- ✓ *Каква трябва да е формата на ръководство ?*
- ✓ *Как трябва да функционира сътрудничеството ?*
- ✓ *Как трябва да се организира информационния поток ?*
- ✓ *Как трябва да се решават потенциални конфликти ?*
- ✓ *Как трябва да се разработи план за действие ?*
- ✓ *Как могат да се получат необходимите ресурси ?*
- ✓ *Как трябва да се наблюдава и оценява плана за действие ?*
- ✓ *Какъв вид подкрепа е необходим на мрежата да функционира ?*
- ✓ *Как може да се получи тази подкрепа ?*

Застъпническата дейност до голяма степен се основава на ефективна комуникация, и поради тази причина членовете на застъпническата мрежа трябва да притежават или да развият умения, които осигуряват най-добрата възможна комуникация. Това е от решаващо значение не само за контакти със създателите на политиката, но и за поддържане на добри работни отношения в рамките на мрежата. Необходимите умения са свързани с формулирането на становища, изразяване на мисли и чувства, предаване на съобщения, изнасяне на презентации с високо качество и разчитане на невербални сигнали, както и активно слушане и насърчаване на други говорители да се изкажат.

От съществено значение за успеха на застъпническия екип е те да разбират как функционира политиката на местно ниво. Членовете на застъпническия екип трябва да знаят как се създават политиките (процедури, формални правила и условия), кой е включен в този процес и в какво качество, какви са правомощията на отделните участници и т.н. След събирането на цялата тази информация е възможно да се идентифицират реалистични цели и най-ефикасните подходи към тези, които вземат решения за политиката, за да се постигнат тези цели. Членовете на мрежата трябва да демонстрират тези знания, тъй като много политици възприемат неправителствените организации, като организации без опит, необходими за участие в процеса на формулиране на политики.

Съществуват препоръки за няколко стъпки в застъпническия процес. Някои от тях са :

- *мрежата трябва да се споразумее кой въпрос да подкрепя с цел насърчаване на промяна в политиката;*
- *мрежата трябва накратко да определи какво иска да постигне в дългосрочен план (цели) и след това да планира набор от конкретни, измерими, краткосрочни постижения, които ще допринесат за постигането на целите;*
- *членовете на мрежата трябва да търсят подкрепа сред тези организации, институции, мрежи, активисти или лица, които се интересуват от поставения въпрос и които биха били склонни да им помогнат да постигнат целите си;*
- *необходимо е да се използват различни начини за подаване на съобщението за застъпничество. На местно ниво, комуникационните канали могат да включват съобщения в местните медии, местни дебати, срещи с политици и оповестяване на факти и др.;*
- *събирането на данни е важно на различните етапи от цялата застъпническа кампания. То е полезно за определяне на основните въпроси, които трябва да бъдат разгледани при разработването на подходящи цели и когато се търси подкрепа;*

Застъпничеството е могъщ метод за постигане на промени в политиката или започване на разработването на нови политики в различни контексти и на различни нива. Неговия потенциал обаче не се използва достатъчно активно в местните общности (особено във връзка с проблемите на младежта), независимо от факта, че застъпничеството много улеснява установяването на лични контакти с местните създатели на политики и изграждането на преки връзки със засегнатите активни страни. До голяма степен това е

така, защото хората, които работят за и с младите хора, са убедени, че застъпническата дейност изисква някои специални умения и компетенции, които те не притежават. И забравят, че застъпническата дейност се основава главно на ангажираността и мотивацията на заинтересованите страни.

6. Младежко представителство на европейско, национално, областно и общинско ниво.

Развитието на ефективна младежка политика се превърна във важна цел за все по-голям брой страни в Европа. Подходите към младежката политика се различава в отделните държави-членки. В някои страни тя се смята за важна работна сфера и са осигурени подходящи ресурси, предоставя се достъп до информация, осигурени са власт и възможност за вземане на решения. В други страни младежката политика може да представлява елемент от други области на политиката, като например образователната политика, спорт, култура, туризъм и други.

Съществуват различни методи за изпълнение на политиката – **централизираният метод**, при който решенията и действията се координират от една централна точка (например министерство, агенция, отговаряща по въпросите свързани с младежта), или **децентрализираният метод**, при който властта и ресурсите за вземане на решения са делегирани на други нива, включително регионални и местни общности.

Пандемията и руската агресия в Украйна дадоха нов тласък на някои дилеми. По отношение на главната цел на младежката политика това е дали да се подкрепят /да се полагат грижи за младежите или да се овластят/ да се създадат условия за активно участие. Относно каква да бъде целевата група на младежката политика – универсална или тясно таргетирана. Дилема между основните сектори на младежката политика – повече образование или повече дейности в свободното време, повече обучение или повече заетост. И не на последно място дилема между подходите към младежта – възприемане на младите като проблем или като ресурс.

21

6.1. На европейско ниво

„Призванието на младото поколение е да превърне гражданите на Общия пазар в убедени европейци. Младите хора са ресурс, а не проблем. Основната задача на младежката работа е да създава възможности за младите хора сами да градят своето бъдеще.“ - Питър Лаурицен (1942 – 2007)

При създаването на европейската общност интеграцията на младежките политики се очакваше да се осъществи като „естествена последица“ от икономическата интеграция, а на сегашния етап задачата за провеждане на координирана политика за младежта се очаква да се реализира без хармонизиране на националните политики. Младежта е област на национална политика и поради това не е възможно да се извършва хармонизация на равнището на ЕС, който в случая изпълнява само спомагателна роля.

Два процеса стимулират формирането на общоевропейска младежка политика:

- **Интеграция отдолу**, чрез мобилност на самите млади хора за обучение, работа, туризъм.

Европейската политика за младежта днес дава силен тласък на интеграцията отдолу, чрез засилена мобилност и обмен на млади хора, младежки работници, младежки изследователи чрез удвоения бюджет на Еразъм плюс, Хоризонт Европа и финансирането на множество други програми за мобилност.

- **Интеграция отгоре**, чрез създаване на наднационални институции, общи стратегии, европейско финансиране.

Европейската политика за младежта днес ускорява и интеграцията отгоре, чрез създаването на наднационални институции, разработването на нови инструменти за координиране на националните политики и нови съвместни програми като Подсилената гаранция за младежта и други.

Основните документи, които координират европейската младежка политика са:

- **Бялата книга за младежта** - Бялата книга (2001) доведе до приемането на първата рамка на европейското сътрудничество в областта на младежта през 2002 г., в която с отворения метод на координация държавите от ЕС се договориха да се съсредоточат върху 4 специфични приоритета: информиране; участие; доброволчески дейности; повече разбиране на проблемите на младежта.
- **Европейският пакт за младежта** – Политически акт, приет от Съвета на Европа през 2005 г. като част от обновената Лисабонска стратегия. Младежкият пакт цели да съдейства за участието на всички млади хора в образованието, заетостта и обществото.
- **Европейска стратегия за младежта** - ЕС изготвя стратегии за младежта, чиято цел е младите хора да се ангажират и да станат активни граждани, участващи в демократичните и обществените процеси.

Целта на 6-ия цикъл на младежкия диалог в ЕС „Младежта в Европа: Какво следва?“, който се проведе през 2017/2018 г., бе да събере гласовете на младите хора и да допринесе заедно за създаването на **Европейска стратегия за младежта 2019-2027**. В резултат на това бяха разработени единадесет Европейски младежки цели. Тези цели отразяват възгледите на европейската младеж и представят визията на активните в **младежкия диалог на ЕС** :

- *свързване на ЕС с младежта;*
- *равенство между половете;*
- *приобщаващи общества;*
- *информация и конструктивен диалог;*
- *психично здраве и благополучие;*
- *придвижване на селската младеж напред;*
- *качествена заетост за всички;*
- *качествено обучение;*
- *пространство и участие за всички;*
- *устойчива зелена Европа;*
- *младежки организации и европейски програми.*

Стратегията на Европейския съюз за младежта 2019—2027 допълва мерките, предприети на национално равнище.

Институции на европейската младежка политика

- **Европейски съюз** : Европейският парламент (Комитет за култура и образование); Съветът на ЕС (Конфигурация на Съвета за образование, култура и спорт); Европейската комисия, Главна дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“ и „Изпълнителната агенция за образовани, аудиовизия и култура) и “координатор на Европейския съюз за младежта“;
- **Съветът на Европа** (Консултативен съвет за младежта; Управителен съвет за младежта; Програмен комитет за младежта, Европейски младежки центрове, Европейска младежка фондация);
- **Партньорството за младежта между ЕС и СЕ** (от 1998, Отдел за младежта; Европейски център за знания за младежка политика; Пул на изследователи на младежта);
- **Европейски младежки форум** - платформа на над 100 национални и интернационални младежки организации;
- **SALTO-Youth** – мрежа от 7 ресурсни центрове за подкрепа, образование и обучение в приоритетните области на европейската младежка политика.

Инициативи за младежта

✓ Подсилена гаранция за младежта

Подсилената гаранция за младежта е ангажимент, поет от всички страни от ЕС, целящ да се гарантира, че всички **млади хора до 30-годишна възраст** получават качествено предложение за :

- работа
- продължаващо обучение
- чиракуване
- стаж

в срок от четири месеца след като останат без работа или напуснат системата за образование. Всички страни от ЕС са поели ангажимент за изпълнение на подсилената гаранция за младежта в **препоръка на Съвета от октомври 2020 г.** Препоръката се основава на **предложение** на Комисията, което е част от пакета от мерки за **подкрепа на младежката заетост.**

✓ Европейска гаранция за децата;

Инициатива на Европейската комисия, която цели да осигури достъп до здравеопазване, образование, детски грижи, приемливо жилище и подходящ хранителен режим за най-уязвимите деца в Европейския съюз.

✓ **2022 — Европейска година на младежта;**

Европейската година на младежта върви ръка за ръка с [NextGenerationEU](#), което отваря перспективите за младите хора, включително качествени работни места и възможности за образование и обучение за Европа на бъдещето, и подкрепя участието на младите хора в обществото.

Европейската година на младежта е насочена към постигане на полезни взаимодействия и допълване с други програми на ЕС в полза за младежта в целия спектър на политиката — от програмите за развитие на селските райони, насочени към младите земеделски стопани, до програмите за научни изследвания и иновации и от сближаването до действията във връзка с изменението на климата, включително програми на ЕС с международен обхват или с транснационален характер.

[Стратегията на ЕС за младежта](#) за периода 2019—2027 г. е рамката за сътрудничество на ЕС в областта на политиката за младежта. Тя подкрепя участието на младежите в демократичния живот и има за цел да гарантира, че всички млади хора участват в обществения живот. [Диалогът по въпросите на младежта в ЕС](#) е основен инструмент в тези усилия.

И накрая, [Конференцията за бъдещето на Европа](#), заключенията от която бяха изготвени в края на 2022 г., гарантира, че ще бъдат чути възгледите и мненията на младите хора за бъдещето на Европейския съюз. Една трета от участниците в [европейските граждански панели](#) и от представителите на панелите в [пленарните сесии на конференцията](#) също са млади хора, а председателят на Европейския младежки форум също участва в пленарните сесии.

Ето и някои от препоръките на Европейски граждански панел 1: „По-силна икономика, социална справедливост и работни места/ Образование, култура, младеж и спорт/Цифрова трансформация“:

- Препоръчваме практикуването на междуличностни умения да бъде включено във всички предмети в учебните програми в училищата. Под междуличностни умения имаме предвид: взаимно слушане, насърчаване на диалога, устойчивостта, разбирането, уважението и оценяването на другите, критичното мислене, самоизучаването, запазването на любопитството, ориентираността към резултатите. Учителите следва да бъдат обучени да предават тези умения, като си сътрудничат тясно със социалните работници и/или психолози. Други предложения за изпълнение: организиране на програми за обмен на ученици между училища, организиране на участие в спортни и културни прояви в различни училища и др.
- Препоръчваме в случай на сериозна криза (напр. здравна криза, война и др.) да бъдат готови за прилагане по гъвкав начин добре подготвени планове с подробни сценарии, за да се сведе до минимум въздействието върху младите хора в тяхното образование, професионално обучение, психическо

благосъстояние и др. Под въздействие имаме предвид: по-високи разходи за образование или обучение, принудително удължаване на обучението, стажове, които не могат да се проведат, увеличаване на проблемите, свързани с психичното здраве. Плановете трябва да се приведат в изпълнение, за да се сведе до минимум въздействието върху младите хора и техния преход към пазара на труда.

- Препоръчваме набор от договорени мерки за насърчаване на повишаването на раждаемостта, както и за осигуряване на подходящи детски грижи. Тези мерки включват, наред с друго, достъпни грижи за деца на приемливи цени (на работното място, при пренощуване, намаляване на ДДС върху детското оборудване), жилищно настаняване, стабилна работа, подкрепа за майчинството, специална подкрепа и защита на труда за младите хора и родителите и подкрепа за майките и бащите с достъп до знания при завръщането на работа.
- Панелът отправя препоръка ЕС да насърчава спортуването и физическата дейност във всички държави членки поради ползите им за здравето, както и да повишава осведомеността по тези въпроси. Спортуването и физическата дейност следва да бъдат включени в политиката по отношение на социалното, физическото и психичното здраве, образованието и труда (т.е. да се насърчава предписването на спортуване и/или физическа дейност от лекарите и съответно да се осигурява достъп до спортни съоръжения; 1 час работно време на седмица за физическа дейност и т.н.).
- „Препоръчваме образованието по въпросите на демокрацията в Европейския съюз да се стреми да подобри и да постигне минимален стандарт на познания във всички държави членки. Това образование следва да включва, но без да се ограничава до, демократичните процеси и обща информация за ЕС, която следва да се преподава във всички държави – членки на ЕС. Това образование следва да се обогатява допълнително с набор от различни понятия, чрез които се научава за демократичния процес и които следва да са интересни и съобразени с възрастта.“
- „Препоръчваме политиците да бъдат по-отговорни, когато представляват гражданите, които са избрани да представляват. Младите хора по-специално са особено отчуждени от политиката и не са вземани насериозно, когато са включени. Но отчуждението е общ проблем и хората на всички възрасти следва да бъдат ангажирани в по-голяма степен, отколкото понастоящем.“

Среща на европейската младеж (EYE)

Срещата на европейската младеж (наричана още „Европейско младежкото събитие“ или EYE) дава възможност гласът на хиляди млади европейци да бъде чул в Европейския парламент в Страсбург. По време на събитието, което се провежда веднъж на две години през месец май, се обменят идеи и се обсъждат нови перспективи, свързани с младежта, развиват се иновативни решения на въпроси, свързани с бъдещето, провеждат се срещи с лица, отговорни за вземането на решенията в ЕП, както и с представители на ЕП с широк професионален опит. През септември темите, засегнати

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА
ПАЛАТА-ВРАЦА

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

по време на събитието, биват предоставени на членовете на ЕП. От октомври до края на ноември се провеждат Европейските младежки изслушвания, по време на които участници в семинара имат възможност да представят конкретни идеи пред различни парламентарни комисии, както и да получат отговори от членове на ЕП.

През 2021 г. срещата на европейската младеж (EYE 2021) събра 10 000 младежи онлайн и в Европейския парламент в Страсбург, които да формулират и споделят своите идеи за бъдещето на Европа. EYE предостави на хората на възраст между 16 и 30 години уникална възможност за взаимодействие, лично и онлайн, за взаимно вдъхновение и обмен на мнения с експерти, активисти, влиятелни личности и лица, отговорни за вземането на решения, в сърцето на европейската демокрация. От май 2021 г. насам, в сътрудничество с общоевропейски младежки организации, бяха събрани онлайн над 2 000 предложения на млади граждани от целия Европейски съюз. Освен това бяха организирани няколко сесии с акцент върху Конференцията за бъдещето на Европа – както онлайн преди проявата, така и по време на Срещата на европейската младеж в Страсбург. След събитието 20-те най-ярки идеи сред участниците, по две за всяка тема на конференцията, бяха събрани в доклада „Идеи на младежта“ за Конференцията за бъдещето на Европа, публикуван на 23 езика. Докладът „Идеи на младежта“ беше представен на пленарното заседание на конференцията на 23 октомври от млади участници от европейските граждански панели, взели участие и в EYE 2021. Всички събрани идеи могат да се намерят на адрес: youthideas.eu .

Резолюция на Европейския парламент относно овластяването на европейската младеж: заетост след пандемията и социално възстановяване

26

Пандемията от COVID-19 оказа опустошително въздействие върху свързаното със заетостта и социалното положение на младите хора в Европа, като възможностите за личностно развитие намаляха или временно бяха преустановени, равнището на заетост спадна и следователно броят на незаетите с работа, учене или обучение млади хора нарасна. Личните доходи на младите хора също намаляха значително, а рискът от бедност и социално изключване се увеличи. Шансовете на младите хора за бъдещо участие на пазара на труда бяха изложени на риск. Затова в началото на 2022 г. Европейският парламент предприе незабавни действия, за да се гарантират и подобрят бъдещето и благосъстоянието на младите хора, в момент когато, процентът на младежката безработица бе 15,9% – 2,5 пъти по-висок от процента на общата безработица. Подчертавайки жизненоважната роля, която младите хора трябва да играят в оформянето на политиките в областта на заетостта и социалните политики в Европа в Резолюция „ **Овластяване на европейската младеж: трудовата заетост и социалното възстановяване след пандемията**“, Европейският парламент призовава Комисията и Съвета да използват напълно и оптимално наличното финансиране в рамките на многогодишната финансова рамка за периода 2021 – 2027 г., без да се засягат вече създадените програми по ЕСФ+, вследствие на структурните проблеми във връзка с младежката безработица и бедността. Европейският парламент също така призовава Комисията и Съвета да продължат да насърчават развитието на професионалното образование и обучение и да поощряват по-добре търговските

умения, като работят за избягването на негативните представи за неформалното образование, които са широко разпространени в редица държави членки, чрез повишаване на привлекателността на професионалното образование и обучение посредством комуникационни и информационни кампании, посредством програми, центрове за търговски умения на младите хора, специални екосистеми за професионалното образование и обучение в местните общности, двойни образователни системи и дългосрочна мобилност за чираци. В Резолюцията се призовава държавите членки да гарантират взаимно допълване между мерките по Механизмът за възстановяване и устойчивост и други програми на ЕС, например Европейската гаранция за младежта, Европейската гаранция за децата и националните инвестиции и мерки за насърчаване на уменията, образованието, обучението и интегрирането на пазара на труда, в съответствие със собствените си потребности и специфични национални условия.

Инструменти на младежката политика на ЕС, като политика основана на Доказателства

- Индикатори за младежта - <https://ec.europa.eu/eurostat/web/youth/data/eudashboard>
- Европейският младежки портал - https://europa.eu/youth/home_bg
- Уикипедия за младежта и младежката политика - <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/eu-cooperation-in-youth-policy>
- Прегледи на националните младежки политики
- Диалогът за младежта на ЕС
- Програми и конкретни инициативи за младежта на ЕС

6.2. На национално, областно и общинско ниво

Факт е, че политиката за младежта има хоризонтален характер и че всяка секторна политика – за образованието, заетостта, културата, спорта, здравеопазването, социалните услуги, регионалното развитие, околната среда, транспорта, цифровизацията, иновациите и т.н. има отношение към живота на младите хора в Република България. Тази специфика на политиката предполага зачитане на потребностите и интересите на младите хора във всяка секторна политика, постоянен фокус върху заложените стратегически цели и силно и устойчиво междусекторно партньорство с институциите на национално, регионално и местно ниво, както и със социалните партньори и неправителствените организации, които работят в младежкия сектор.

Основните документи, които координират националната младежка политика са:

- ✓ **Закон за младежта на Република България** - от 2012 година държавната политика за младежта се изпълнява в съответствие със Закона за младежта и е дефинирана като „целенасочена и последователна дейност на държавата,

общините, младежките организации и обществото, която има за цел създаване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие на младежите и участието им в обществения и икономическия живот, както и приобщаването им в управлението на местно, областно и национално ниво чрез дейности, насърчаващи развитието на младежите в страната“. Той определя нейните параметри, фиксира институционалното устройство и дава основните дефиниции и концепции в областта на политиките за младежта;

- ✓ **Национална стратегия за младежта 2021 – 2030** - Националната стратегия за младежта 2021-2030 г. разглежда младите българи като „Способни, ангажирани и овластени млади хора, готови да развият своя пълен потенциал и съзнателно да допринасят за развитието на Република България в контекста на европейското семейство и глобалния свят.“

За постигането на тази визия стратегията се фокусира върху следните 7 цели:

- *насърчаване на неформалното обучение;*
- *насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават;*
- *насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора;*
 - *развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб;*
 - *свързаност, толерантност и европейска принадлежност;*
 - *насърчаване на здравословен и природосъобразен начин на живот;*
 - *насърчаване на културата и творчеството сред младите.*

28

- ✓ **Национална програма за младежта 2021-2025** – Това е един от инструментите, чрез които Министерството на младежта и спорта осъществява непосредствено политиката за младежта на територията на Република България. Програмата е разработена в отговор на наблюдаваните тенденции по отношение на различни обществени процеси, като основният ѝ приоритет е осигуряване на подкрепяща и насърчаваща среда за личностна, професионална и социална реализация на младите хора в страната. Визията ѝ е насочена към подобряване качеството на живот и реализация на младите хора чрез създаване и прилагане на устойчиви механизми за инвестиране в техния потенциал, който би допринесъл за пълноценното социално-икономическо развитие на България като страна членка на Европейския съюз;
- ✓ **Областни и общински планове за младежта.** Кметовете на общини изготвят ежегодно общински годишни планове за младежта, а общинските планове за младежта се предоставят на областните управители, които изготвят областни планове за младежта.

Планирането и изпълнението на младежките политики изисква взаимодействие и синхрон между различните институции. Финансирането на Националната стратегия за младежта се осъществява приоритетно посредством националните и общински

програми за младежта, в рамките на определените бюджети на отговорните първостепенни разпоредители с бюджет за съответната година. Средства могат да бъдат осигурени и чрез проектно финансиране от действащи програми на Европейския съюз, Съвета на Европа и други източници. Финансирането за мерки, попадащи в обхвата на други ведомства, се осигурява в рамките на средствата, планирани по бюджетите на съответните отговорни институции чрез държавния бюджет.

Институции на националната младежка политика :

- Народно събрание;
- Министерски съвет;
- Министерство на младежта и спорта;
- Областни управители;
- Общини;

❖ **Националният консултативен съвет за младежта** (<https://nism.bg/bg/konsultativni-organi/nacionalen-konsultativen-savet-za-mladezta>) към Министъра на младежта и спорта, чийто статут, състав и задачи са регламентирани в Закона за младежта;

❖ **Обществен съвет по въпросите на младежта** (<https://nism.bg/bg/konsultativni-organi/obsestven-savet>) – консултативно звено, което формира позиции, становища и инициативи за решаване на проблеми от специалната компетентност на министъра на младежта и спорта.

❖ **Общински консултативни съвети по въпросите за младежта** . Със създаването на общински консултативни съвети по въпросите за младежта се цели:

- повишаване ефективността на местните политики, чрез по-пълно съответствие с реалните нужди и очаквания на младите;
- създаване на разбиране и нагласи в общинската администрация прозрачно да организира приоритетите за младите хора при провеждане на общинската политика за младежта;
- стимулиране на активно отношение у младите към въпросите за младежта и търсене на решение за разрешаване на проблемите, касаещи младите хора.
- активно участие при подготовката и реализирането на Общински план за младежта.

❖ **Младежки съвети/Ученически общински съвети** – тяхната основна цел е да се създават мрежи от ученически структури на самоуправление в градовете, които да се превърнат в посланици на идеята за активно младежко гражданско общество. Те обикновено са генератори на добри практики и идеи за бъдещо развитие, на решения на проблеми, както и свободно пространство за споделяне на ценен опит, организиране и популяризиране на събития и каузи, подкрепа на връстници.

Инициативи за младежта

Национален младежки форум

Това е най-голямата младежка платформа в България, която обединява в състава си 50 младежки организации от цялата страна. България е пълноправен член на **Европейски младежки форум** и активен партньор на национални и европейски институции в изграждане и застъпничество за младежки политики. Това е националният младежки съвет на България.

Мисията на Националния младежки форум е да представлява интересите на младите хора в България и техните нужди, извеждайки на преден план значението и важността на младежките организации, тяхното развитие и участие в социалните и обществено-политически процеси и да осигурява ефективен структурен диалог чрез сътрудничество със съответните заинтересовани страни и институции, взимащи решения в младежката политика.

Национална мрежа на Младежките центрове

Националната мрежа на младежките центрове е създадена през 2016 г. като неформално обединение на младежките центрове в Стара Загора, Пловдив, Враца и Добрич. През 2021 г. към нея се присъединяват новоизграждащите се по програма “Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвимите групи” младежки центрове в градовете Перник, Бургас, Монтана и Габрово.

Националната мрежа на младежките центрове се развива като съвременна и устойчива мрежа от младежки центрове, работещи по единен стандарт за качество, предоставящи условия за развитие на младежкото общество и работещи в полза на младежкия сектор. Националната мрежа на младежките центрове работи в посока популяризиране на важността, значението и приноса на младежката работа в засилването на икономическото и социално сближаване, местното развитие и намаляването на бедността в България. Мрежата работи за изграждането на единен стандарт за качество на младежката работа, чрез осъществяване на планирани и координирани дейности.

Мисията на Националната мрежа на младежките центрове е да гарантира устойчивото развитие на младежкия сектор и стандарта за качество на нейните членове, чрез осъществяване на нейните стратегически цели насочени към повишаване и използване потенциала и капацитета на младите хора, явяващ се значим социален капитал в развитието на едно общество.

Стратегически цели и приоритети на мрежата на Младежките центрове

- ✓ Да представлява и защитава интересите на младежките центрове;
- ✓ Да бъде инициатор и участник в структурния диалог за младежта с всяка представителна власт;
- ✓ Да обединява, представлява и защитава интересите на своите членове пред български и чуждестранни органи и организации;

- ✓ Да участва в разработването на стратегии, анализи и програми за развитие на младежките политики;
- ✓ Да подпомага държавните институции при изграждане и промяна в нормативната уредба, касаеща младежките дейности в страната;
- ✓ Да разшири обхвата на дейност на младежките центрове;
- ✓ Да участва в изграждането на младежки политики на национално ниво и на единен стандарт за младежка работа;
- ✓ Да повиши възможностите за активно гражданско участие на младите хора на национално ниво;
- ✓ Да повиши качеството на работа и компетенциите на младежките работници и ромските медиатори и друг персонал на центъра, чрез предоставяне на обучения, обмяна на опит и добри практики;
- ✓ Да популяризира длъжността „Младежки работник“ и да повиши общественото доверие към професията;
- ✓ Да осъществява сътрудничество с български и чуждестранни организации, работещи в областта на младежките дейности и политики, с цел обмяна на опит в областта на образованието, културата, спорта и др.
- ✓ Да създаде условия за реализиране и разпространяване на целите и идеите на младите хора.

Членовете на Националната мрежа на младежките центрове се стремят да постигат стратегическите приоритети и цели чрез проучване и разработване на политики в областта на младежките дейности и реализиране на инициативи, насочени към подпомагане на младите хора, особено тези от уязвими групи, за развиване на техните качества и умения.

Младежки център Враца : <https://youthcentervratza.com/>

7. Програми и фондове за финансиране на младежки идеи, инициативи и дейности

Еразъм +

„Еразъм+“ е програма на Европейския съюз за подкрепа на образованието, обучението, младежта и спорта в Европа. Нейният прогнозен бюджет е 26,2 млрд. евро. В програмата за 2021—2027 г. се обръща особено внимание на социалното приобщаване, екологичния и цифровия преход и насърчаването на участието на младите хора в демократичния живот. Чрез нея се подкрепят приоритети и дейности, посочени в европейското пространство за образование, плана за действие в областта на цифровото образование и Новата европейска програма за умения. С програмата също така се:

- ✓ подкрепя Европейският стълб на социалните права,
- ✓ изпълнява стратегията на ЕС за младежта за периода 2019—2027 г.

✓ развива европейското измерение в спорта.
„Еразъм+“ предлага възможности за мобилност и сътрудничество в областта на:

- ✚ висшето образование;
- ✚ професионалното образование и обучение;
- ✚ училищното образование (включително образованието и грижите в ранна детска възраст);
- ✚ образованието за възрастни;
- ✚ младежта;
- ✚ спорта.

Програмата „Еразъм+“ се управлява от Европейската комисия (изпълнителният орган на ЕС), Изпълнителната агенция за образование, аудио-визия и култура, няколко национални агенции в държави по програмата и няколко национални офиса в някои държави партньори.

С цел програмата „Еразъм+“ да бъде възможно най-близо до участниците и да се гарантира нейното добро функциониране в различните държави ЕС работи съвместно с националните агенции за управление на програмата.

Седалищата на националните агенции се намират в държавите по програмата, а тяхната роля включва:

- ❖ предоставяне на информация за програмата „Еразъм+“
- ❖ подбора на проекти, които да бъдат финансирани
- ❖ мониторинг и оценка на програмата „Еразъм+“
- ❖ подкрепа на кандидатите и участниците
- ❖ работа с други национални агенции и ЕС
- ❖ популяризиране на програмата „Еразъм+“
- ❖ споделяне на успешни примери и най-добри практики

Европейски корпус за солидарност

Младите хора се нуждаят от лесно достъпни възможности за участие в **дейности за солидарност**, които да им позволят да изразят своя ангажимент в полза на общностите, като същевременно придобият полезен опит, умения и компетенции за своето лично, образователно, социално, гражданско и професионално развитие, и увеличат пригодността си към заетост.

Европейският корпус за солидарност обединява младите хора, за да изгради по-приобщаващо общество, като подкрепя уязвимите хора и отговаря на обществените предизвикателства. Корпусът създава повече и по-добри възможности, обхващащи широк кръг от области, като интеграция на мигрантите, екологични предизвикателства, предотвратяване на природни бедствия, образование и младежки дейности. Той също подкрепя националните и местните участници в усилията им да се справят с различните обществени предизвикателства и кризи.

Европейският корпус за солидарност има за цел да допълни **усилията, полагани от държавите членки, за подкрепа на младите хора** и облекчаване на техния преход от

образование към пазара на труд в рамките на Младежката гаранция, като им предостави допълнителни възможности за стартиране на пазара на труда под формата на стажове или работни места в области, свързани със солидарността в съответната държава членка или в чужбина.

Дейностите на Европейския корпус за солидарност подкрепят целите на настоящата Младежка стратегия на ЕС, която насърчава трансграничното доброволчество сред младите хора, както и предложението на Комисията за нова стратегия на ЕС за младежта за 2019-2027 г., която има за цел да насърчи младите хора да станат активни граждани, агенти на солидарността и положителните промени за общностите в Европа, вдъхновени от ценностите на ЕС и европейската идентичност.

Европейският корпус за солидарност насърчава гражданската ангажираност и участието на младите хора в демократичните процеси. Тъй като доброволството заема централно място в програмата, тя ангажира младите хора и им дава възможност да бъдат активни в обществото и да се превърнат в истински двигатели на промяната.

Център за развитие на човешките ресурси в България (<https://www.old.hrdc.bg/>) е официалната оторизирана институция от Европейската комисия и националните власти за Програма "Еразъм+" Европейският корпус за солидарност.

„Еразъм за млади предприемачи“

Програмата „Еразъм за млади предприемачи“ е трансгранична програма за обмен, която предоставя на нови или бъдещи предприемачи възможността да се учат от опитни предприемачи, които управляват малки предприятия в други участващи в програмата държави.

Обменът на опит се осъществява по време на престой при опитен предприемач, който помага на новия предприемач в придобиването на умения, необходими за управлението на малка фирма. Ползите за предприемача-домакин се изразяват в нови перспективи за развиване на собствения бизнес и възможността за установяване на сътрудничество с чуждестранни партньори или опознаване на нови пазари. Престоят е частично финансиран със средства от Европейския съюз. Независимо дали сте нов или много опитен предприемач, **програмата може да предложи огромна добавена стойност за вашия бизнес: възможните ползи включват обмен на знания и опит, контакти и сътрудничество на територията на цяла Европа, установяване на нови търговски отношения или намиране на международни пазари.**

"Програма „Еразъм за млади предприемачи“ е финансирана от Европейската комисия и функционира на територията на участващите по програмата държави посредством отговорните посреднически организации, които са компетентни в осигуряване на подкрепа за бизнеса (например търговски камари, центрове за начален бизнес, бизнес инкубатори и др.). Техните дейности са координирани на европейско ниво от Службата за подкрепа по програмата „Еразъм за млади предприемачи“.

Списъкът на отговорните посреднически организации можете да намерите на страницата на програмата : <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/> .

ALMA

Освен „Еразъм+“ и Европейския корпус за солидарност с бюджети съответно от 28 милиарда евро и 1 милиард евро за текущия финансов период, [гаранцията за младежта](#) и [инициативата за младежка заетост](#) създават нови възможности за младите хора. През 2022 г. стартира и нова програма, наречена **ALMA**, в подкрепа на трансграничната професионална мобилност на младите хора в неравностойно положение.

В рамките на ЕСФ+ ще бъде осъществена нова инициатива, наречена ALMA (от английски Aim, Learn, Master, Achieve — **стреми се, учи, овладей, постигай**), за да се помогне на тези млади хора да стигнат до пазара на труда, особено на тези, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение, в най-неравностойно положение на възраст между 18 и 29 години, които са уязвими по отношение на шансовете да получат достъп до работа или обучение по индивидуални или структурни причини (напр. увреждане, дългосрочна безработица, ниски резултати в училище/професионални умения, мигрантски произход).

ALMA предлага на участниците възможност за:

- ❖ **работа под наставничество** в друга държава от ЕС за период от 2 до 6 месеца;
- ❖ реализиране на цялостен проект, като **на всеки етап се предлагат наставничество и консултации**.

Целта е да се насърчи приобщаването им в тяхната държава, като се подобрят техните умения, знания и опит и им се даде възможност да създадат нови контакти в цяла Европа. Като краен резултат се очаква те да се интегрират в обществото и да намерят своето място на пазара на труда.

С тази нова инициатива Комисията потвърждава ангажимента си в рамките на [Европейския стълб на социалните права](#) да подкрепя прилагането на [засилената гаранция за младежта](#), приета през 2020 г., и да създава равни възможности, като предлага активна подкрепа за приобщаването на младите хора в неравностойно положение на трудовия пазар и в обществото в тяхната страна.

Програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV)

Тази програма има за цел защита и утвърждаване на правата и ценностите, залегнали в Договорите за Европейския съюз и Хартата на основните права, по-специално чрез подкрепа на организациите на гражданското общество, действащи на местно, регионално, национално и транснационално равнище.

Тя стартира през 2021 г. и ще продължи седем години до 2027 г. Създадена е заедно с програма „Правосъдие“ за периода 2021—2027 г. по линия на фонд „Правосъдие, права и ценности“ и има четири стълба:

1. **Равенство, права и равенство между половете** — насърчаване на правата, недискриминацията, равенството (включително равенството между половете) и

насърчаване на интегрирането в политиките на принципите на равенство между половете и недискриминация

2. **Гражданска ангажираност и участие** — насърчаване на ангажираността и участието на гражданите в демократичния живот на Съюза, обмен между гражданите на различни държави членки и повишаване на осведомеността за общата европейска история
3. **Дафне** — борба с насилието, включително насилието, основано на пола, и насилието срещу деца
4. **Ценности на Съюза** — защита и утвърждаване на ценностите на Съюза

Организациите на гражданското общество, действащи на местно, регионално, национално и транснационално равнище, както и други заинтересовани страни, могат да кандидатстват за финансиране по програмата за инициативи, които имат за цел насърчаване на ангажираността на гражданите, равенство за всички и защита и утвърждаване на ценностите на ЕС и правата.

Програмата финансира дейности, свързани с обучения, информационни кампании, развиване на научна дейност и конференции, като главната цел е развитието на неправителствени организации и засилването на общоевропейската свързаност. Основни бенефициенти по програмата са организации за гражданското общество, както и публични предприятия и международни организации. Финансирането се осигурява чрез грантове, отпуснати от Европейската комисия, както и чрез обявяването на обществени поръчки за услуги и финансови възнаграждения, осигурени от ЕК след спечелването на конкурс.

Стажове в Европейския парламент

Европейският парламент предлага два вида стажове: стажове в Генералния секретариат (стажове „Робер Шуман“) и стажове към членове на Европейския парламент.

Стажовите „Робер Шуман“ са платени и се провеждат на едно от официалните места на работа на Европейския парламент – Брюксел, Люксембург и Страсбург – или в бюрата за връзка на Европейския парламент в държавите членки. Стажантите по програмата „Робер Шуман“ имат възможност да разширят познанията си и да повишат професионалната си квалификация. Те получават представа за работата на институциите на ЕС и конкретно на Европейския парламент – важен форум на ЕС за вземане на решения и за водене на политически дебати. Стажовите „Робер Шуман“ се провеждат в широк кръг области – вътрешна и външна политика на ЕС, финанси, право, многоезичие, администрация, инфраструктура и логистика, комуникация или информационни технологии.

За допълнителна информация относно стажовете „Робер Шуман“ можете да се обръщате към Отдела за набиране на кандидати : PERs-Schuman-Trainees@europarl.europa.eu .

Въз основа на споразумение с Европейския парламент членовете на Европейския парламент могат да предлагат платени стажове в своите кабинети в Европейския парламент в Брюксел (или в Страсбург). Участието в програма за стажанти дава възможност за разширяване на познания и повишаване на професионалната квалификация. Участието позволява по-задълбочено запознаване с методите на работа на членовете на Европейския парламент. Стажове към членове на Европейския

парламент се провеждат в широк кръг области. Членът на Парламента, който предлага стажа, определя конкретните задачи, които трябва да бъдат изпълнени по време на стажа.

Членовете на ЕП избират свободно своите стажанти, но все пак съществуват критерии, на които те трябва да отговарят. За представяне на кандидатура е необходимо да се свържете пряко с членовете на Европейския парламент. Членът на Европейския парламент, който предлага стажа, взема решение относно продължителността на стажа, която може да бъде от шест седмици до пет последователни месеца. Стажът може да започне по всяко време на годината.

Стажове в институциите, органите и агенциите на ЕС

Стажантската програма в институциите, органите и агенциите на ЕС ще ви предложи уникална възможност да добиете представа какво представлява работата в Европейския съюз и възможност за подобряване на професионалните ви умения, чудесна възможност за личностно израстване.

Стажовете в ЕС се предлагат в широк кръг от области, като например:

- човешки ресурси;
- комуникация;
- информационни и комуникационни технологии, ИКТ;
- конкурентно право;
- политика в областта на околната среда;
- външни отношения;
- политика на развитие;
- и много други.

Повечето стажове обикновено продължават 5/6 месеца (някои от тях могат да бъдат по-кратки/по-дълги). Стажовете в ЕС са платени (плащането варира в зависимост от организацията домакин).

Всяка институция, орган и агенция на ЕС отговаря за управлението на своите процедури за подбор и наемане на стажанти.

Стажове в Съвета на Европейския съюз

Всяка година се предлагат около **100 места** за платени стажове и до **6 места** за платени стажове за стажанти с увреждания.

Стажът в Генералния секретариат на Съвета (ГСС) предлага:

- ❖ непосредствени впечатления за работата на ГСС;
- ❖ познания за ЕС – поглед към процедурите и политиките на институциите на ЕС;
- ❖ възможност за принос към ежедневната дейност на Съвета;
- ❖ възможност за работа в мултикултурна, многоезична и многонационална среда;
- ❖ възможност да споделите своите възгледи и пресните знания, които сте придобили по време на следването си.

В зависимост от нуждите на службата ежедневна работа на стажанта е равностойна на работата на младшите служители на позиция администратори в началото на тяхната кариера, например: подготовка на заседания и изготвяне на протоколи; присъствие на

заседанията на подготвителните органи на Съвета и Корепер (Комитета на постоянните представители на правителствата на държавите – членки на ЕС); проучване по конкретен проект; превод на документи; изготвяне на документи, писане на доклади и др. Освен това стажантите могат да участват в програмата за обучение, която включва посещения и конференции в други институции на ЕС в Брюксел, Люксембург и Страсбург.

За повече информация можете да се свържете със Службата по стажовете:

traineeships@consilium.europa.eu

Европейски комитет на регионите: Учебни посещения

Студентите, които искат да завършат своя работен проект или да научат как местните и регионалните власти допринасят за законодателството на ЕС в области като гражданството, сближаването, изменението на климата, обществените поръчки и сигурността, могат да кандидатстват за краткосрочно учебно посещение. Учебните посещения са отлична възможност за откриване на географското измерение на политиките на ЕС. Освен това те дават възможност за засилване на академичната подготовка с непосредствен опит в работата на консултативен орган на ЕС.

Учебните посещения са стажове, които не се заплащат от Комитета на регионите. За да бъдат приети за учебно посещение, кандидатите трябва:

- ✓ да представят доказателство за финансиране от друг орган, като например университет, публичен/частен орган или НПО, под формата на стипендия, безвъзмездни средства и др.;
- ✓ или да представят доказателство, че учебното посещение е неразделна част от тяхното обучение (например ако това посещение се изисква като част от научни изследвания или за завършване на курса на обучение).

Продължителността на учебните посещения е от 1 до 4 месеца, като срокът може да бъде удължен до 6 месеца в зависимост от наличните ресурси.

За повече информация: <https://cor.europa.eu/en/about/Pages/traineeships.aspx>

Студентски стажове в държавната администрация на България

Програмата за студентски стажове в държавната администрация предоставя възможности за провеждане на пълноценни стажове за талантиви български студенти в структурите на държавната администрация на всички нива и в цялата страна. Стажантската програма е с фокус върху придобиването на практически опит, нови професионални умения и запознаване с държавната администрация.

През 2014 г. Програмата и Порталът бяха институционализирани чрез приемането на съответните нормативни актове. Тяхната цел е да гарантират провеждането на студентския стаж в държавната администрация и по този начин да осигури практическия опит, знанията и уменията, които да допълнят теоретичното обучение на студента. С нормативните актове се създават унифицирани правила и ефективен механизъм за провеждане на стажовете, като се регламентира и ползването на Портала за студентски стажове в държавната администрация - <https://staj.government.bg/informatsiya-za-programata/>.

От създаването си през 2012 г. до момента всяка година се провежда централизирана кампания за летни студентски стажове, а целогодишно на портала различните администрации също обявяват своите стажантски позиции. В резултат успешно са завършени над 3 500 пълноценни студентски стажа.

Програма "Хоризонт Европа"

„Хоризонт Европа“ е основната програма на ЕС за финансиране на научни изследвания и иновации. Занимава се с въпросите на изменението на климата, спомага за постигането на целите на ООН за устойчиво развитие и стимулира конкурентоспособността и растежа на ЕС.

Чрез програмата се улеснява сътрудничеството и се подсилва въздействието на научните изследвания и иновациите при разработването, подкрепата и прилагането на политиките на ЕС, като се обръща внимание на глобалните предизвикателства. Тя подпомага създаването и по-доброто разпространение на отлични знания и технологии. Благодарение на програмата се създават работни места, ангажира се изцяло фонда с таланти на ЕС, стимулира се икономическия растеж, насърчава се промишлената конкурентоспособност и се оптимизира въздействието на инвестициите в рамките на едно устойчиво европейско научноизследователско пространство.

„Хоризонт Европа“ насърчава високите постижения и предоставя ценна подкрепа на най-добрите изследователи и новатори, за да се даде тласък на дългосрочни промени, необходими за гарантиране на зелена, здрава и устойчива Европа. Тя стимулира високите научни постижения чрез Европейския научноизследователски съвет (ЕНС) с цел да се даде възможност на изследователите да разширят границите на знанието и да търсят решения на икономическите и социалните предизвикателства пред Европа. Стипендиите и обменът по програма „Мария Склодовска - Кюри“ ще помогнат на най-добрите таланти, младите изследователи, да разширят знанията и уменията си, а Европа ще се възползва от научните консултации, техническата подкрепа и специализираните изследвания на Съвместния изследователски център (JRC) — службата на Комисията за наука и знания. **„Хоризонт Европа“ увеличава своето въздействие, като работи в тясно сътрудничество с други програми и политики на ЕС, като InvestEU, „Еразъм +“, политиката на сближаване на ЕС, „Цифрова Европа“, европейските структурни и инвестиционни фондове, Механизма за свързване на Европа и Механизма за възстановяване и устойчивост, за да насърчи по-бързото разпространение на национално и регионално равнище и внедряването на резултатите от научните изследвания и иновациите.** Източник на информацията: ec.europa.eu

Подсилена гаранция за младежта

Подсилената гаранция за младежта е ангажимент, поет от всички страни от ЕС, целящ да се гарантира, че всички **млади хора до 30-годишна възраст** получават качествено предложение за :

- ✓ работа
- ✓ продължаващо обучение
- ✓ чиракуване

✓ стаж

в срок от четири месеца след като останат без работа или напуснат системата за образование. Всички страни от ЕС са поели ангажимент за изпълнение на подсилена гаранция за младежта в препоръка на Съвета от октомври 2020 г. На фона на причинената от пандемията от COVID-19 безпрецедентна криза, която продължава да засяга непропорционално младите хора, преобладава мнението, че трябва да се действа бързо. С подсилена гаранция за младежта се увеличава широкомащабната подкрепа за заетостта на младите хора, достъпна в целия ЕС, като сега се разширява целевата група — от 15 до 29 години.

„Мост към работни места — укрепване на гаранцията за младежта“

Инициативата включва :

- *избягване* всякаква форма на *дискриминация*;
- ограничаване на *неплатените стажове и обучения*, за да се осигури по-голям шанс за финансова независимост на младите;
- насърчаване на *цифровите, управленските и важните за зеления преход умения*, но също така и *езиковите и социалните умения*;
- насърчаване на *трудова мобилност*;
- разграничение между *незаетите с работа, учене или обучение в дългосрочен и краткосрочен план*, като се акцентира и положат усилия върху първия;
- *електронна платформа* за Младежката гаранция, с което да се улесни работата на институциите, както и достъпът на младите до програмата.

39

Общата европейска цел е държавите членки да инвестират средства от ЕС в размер на най-малко 22 милиарда евро в младежката заетост. ЕС ще подпомогне финансирането финансиране на:

- ✚ Безвъзмездни средства за започване на дейност и заеми за млади предприемачи, схеми за наставничество и бизнес инкубатори ;
- ✚ Премии за МСП за наемане на чирак;
- ✚ Обучения за придобиване на нови умения, необходими на пазара на труда;
- ✚ Изграждане на капацитет на публичните служби по заетостта;
- ✚ Обучение по управление на професионалното развитие във формалното образование;
- ✚ Инвестиции в инфраструктурата и технологиите за цифрово обучение.

Допълнителна информация : https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/economy-works-people/youth-employment-support_bg

Национална програма „Млади учени и постдокторанти - 2“

До 3000 лева месечно могат да получат млади изследователи в български висши училища и научни организации. Парите се осигуряват по Национална програма „Млади учени и постдокторанти – 2“, чийто първи етап стартира през лятото на 2022 г.

С общо 7,5 млн. лв. ще бъдат подпомогнати изследователи в началото на тяхното кариерното развитие в 25 държавни висши училища, Българската академия на науките, Селскостопанска академия, Военномедицинска академия, Националния център по заразни и паразитни болести и Националния институт по метеорология и хидрология. Това е половината от целия бюджет на програмата, а периодът ѝ на изпълнение е от 2022 г. до 2025 г.

„Млади учени и постдокторанти – 2“ е разделена на два модула. По първия ще се привличат и назначават млади учени, които нямат договор за работа с конкретно висше училище или научна организация. Могат да бъдат подкрепяни и вече назначени асистенти, главни асистенти и докторанти, включително в задочна и самостоятелна форма на обучение, до 10 години след придобиване на първа образователно-квалификационна степен „магистър“.

Новоназначените млади учени ще получават възнаграждение от 1200 лв. на месец. Тези от тях, които вече са наети по друг договор в същата организация, ще вземат допълнително от 300 до 800 лв. месечно.

Вторият модул „Постдокторанти“ е предназначен за учени с образователна и научна степен „доктор“ от българско или чуждестранно висше училище или научна организация, придобита преди не повече от пет години. Те кандидатстват за финансова подкрепа с проектно предложение по актуална научна тема. Проектът трябва да бъде на високо научно ниво, да има детайлна програма и подробен финансов план. Срокът за изпълнение на проектите е до 24 месеца. С предимство ще се класират постдокторанти, които не работят в конкретно висше училище или научна организация.

Възнаграждението за новоназначените постдокторанти е от 2000 до 3000 лв. на месец с включени средства за осигуровки за сметка на работодателя и за допълнителни възнаграждения за образователна и научна степен „доктор“. Тези, които са от друга държава или населено място, могат да получават допълнително до 1000 лв. месечно за квартирни разходи. За повече информация : <https://web.mon.bg/>

КАУЗИ, насочени към младите хора

1. Да подкрепим златните деца на България

Софийската математическа гимназия и Училищното настоятелство набират средства за пътуванията на отборите по математика и информатика. <https://www.smg.bg>

2. Заедно в час

Визията на Фондация "Заедно в час" е всяко дете в България да има достъп до качествено образование, независимо къде живее и какви са финансовите възможности на родителите му.

За тази цел организацията привлича и развива мотивирани млади специалисти, които се посвещават на учителската професия за период от две години в най-нуждаещите се училища в България.

Проблемът, който "Заедно в час" цели да разреши в партньорство с ключови публични и частни партньори, е пропагандата в постиженията, възможностите и реализацията на българските ученици: въпреки забележителните академични успехи на много млади българи, редица международни изследвания показват, че над 40% от българските младежи остават функционално неграмотни (ПИЗА 2012) и над 30% от тях не завършват гимназия (НСИ). Затова "Заедно в час" подбира и подготвя способни и изяви млади специалисти от различни сфери да работят като високоефективни учители на учениците с най-голяма нужда от подкрепа за подобряване на мотивацията и академичните им постижения. <http://zaednovchas.bg/>

3. Джуниър Ачийвмънт

Всяка година Джуниър Ачийвмънт България провежда по няколко иновационни лагера за ученици от горен гимназиален курс от цялата страна.

Около 100 участници са разпределени в отбори по 5 души, като не се познават помежду си и трябва за няколко часа да разрешат поставено им в началото на състезанието бизнес предизвикателство. Разполагат единствено с достъп до Интернет и компютърни ресурси, за да оформят своето решение, което трябва да е иновативно, икономически ефективно и реализируемо и да носи обществена полза. В помощ на участниците са и доброволци от бизнеса, които им дават съвети при оформяне на решенията. Всеки отбор има 3 минути да представи своето решение на сцена пред жури. Журито определя победителите.

Чрез участието си в това състезание учениците прилагат принципа на „учене чрез правене“, развиват своите умения за междуличностна комуникация и решаване на проблеми и се научават да работят под напрежение и в много кратки срокове.
<http://www.iabulgaria.org/>

4. Стипендии "Готови за успех"

Стипендиантската програма "Готови за успех" е програмата на Фондация помощ за благотворителността в България (ФПББ), осъществявана от 2006 г.

Програмата подкрепя образованието на деца и младежи без родители, отгледани от роднини или в социални домове. Тези деца разполагат с минимални ресурси, за да покрият основните си потребности, принудени са да работят и рядко продължават образованието си - единственият им доход е отпусканата от държавата пенсия.

Стипендиите „Готови за успех“ са уникални с две неща. Първо, средствата за стипендиите са осигурени изцяло от дарения - от фирми, и от частни лица. И второ, водещ критерий е успехът на кандидатите. Програмата подкрепя младежите не просто защото са оцетени от съдбата, а защото имат изключително добри постижения и отличен успех. В този смисъл програмата е и предприемаческа.

Програмата се подкрепя от множество частни дарители и компании, работещи в България. Традиционно домакин на церемонията по връчването на стипендиите е Софийският университет „Св. Климент Охридски“. <http://www.bcause.bg/gotovi-za-uspeh.html>

42

5. Общински фондове „Младежки дейности“

Някои от общините в България (Троян, Ямбол, Бургас, Поморие, Смолян и др.) подпомагат младежките дейности, осъществявани на територията на съответната община чрез Общински фондове „Младежки дейности“. Общинските фондове „Младежки дейности“ подкрепят и стимулират, чрез финансово подпомагане, младежки дейности, които съответстват на приоритетите залегнали в изпълнението на политиката за младежта на съответните общини. В повечето случаи това са :

- 1. Подсилване на диалога и участието на младежите при формирането на политиката за младежта;*
- 2. насърчаване създаването на конкурентноспособни продукти чрез равнопоставеност на различните субекти, прозрачност и конкурсно начало;*
- 3. Разрастване на гражданската инициатива, насърчаване на неформалното обучение за разширяване на знанията, опита и уменията на младежите за приобщаването им към ценностите на гражданското общество, науката, културата, изкуството, предприемачеството, здравословния начин на живот, спорта, безопасността на движението по пътищата и за предотвратяване на противообществените прояви на младежите;*
- 4. Развитие на международните контакти и обmena на информация между младежите;*

5. Засилване подкрепата и развитието на младежкото доброволчество и повишаване на гражданската активност на младежите на територията на общината;
6. Поощряване на икономическата активност и кариерното развитие на младежите;
7. Съдействие за подобряване на достъпа до информация и качествени услуги, насочени към младежите;
8. Подпомагане укрепването и развитието на капацитета на младежките организации;
9. Гарантиране на свободата на сдружаване на младежите, свобода на младежките инициативи, самоуправление на младежките организации.

8. Добри практики на модели за осъществяване на младежката политика в други държави членки на Европейския съюз

8.1. АВСТРИЯ

8.1.1. Целева група на младежката политика

В Австрия няма общоприето определение за „младеж“. Някои закони за защита на младежта определят възрастовия диапазон за младежи от 14 до 18 години. Основният фокус на австрийската стратегия за младежта е върху възрастовата група от 14 до 24 години, въпреки че стратегията за младежта се разширява, за да обхване младите хора под 30 години. Основната цел на Стратегията за младежта на Австрия е да гарантира благосъстоянието на младите хора и да им предостави възможности за бъдещето чрез обединяване на знания и оптимизиране на мерките в областта на младежката политика. Наредбата за оценка на въздействието върху младите хора на регулаторни и други проекти определя „деца“ като хора, които все още не са навършили 18 години, а „млади възрастни“ като всички хора, които са навършили осемнадесет години, но не са навършили 30 години. Това определение за млади възрастни се поддържа и във Федералния закон за представителството на младежта и Федералния закон за насърчаване на младежта.

8.1.2. Структура на вземане на решения

Поради федералната структура на Република Австрия, компетенциите са разпределени между федералното правителство (централен орган) и федералните провинции. Общата клауза в член 15 от австрийската конституция възлага всички правомощия, които не са предоставени на Федералната република, на федералните провинции. Областите на държавно действие по отношение на законодателството и изпълнителната власт са ясно определени за федералното правителство или федералните провинции.

Отделът за семейството и младежта към Федералното канцлерство отговаря за австрийската младежка политика на национално ниво. Въпреки това, като потвърждение на междусекторния характер на темата, всички министерства въвеждат мерки за младежка политика и разглеждат позицията на младите хора във всички нови законодателни проекти като част от „Проверката на младежта“. През 2012 г. се създава работна група, която участва в разработването на австрийската Стратегия за младежта. Тази работна група гарантира, че включва извънкласната младежка работа, техния опит и подкрепа. **Центърът за компетенции „Младеж“**, като звено към Отдела за младежта на Федералното канцлерство, отговаря за дългосрочното планиране и цялостната координация на австрийската стратегия за младежта.

Освен това **Националната работна група за младежкия диалог и младежкото участие** обединява федерални и провинциални власти и други участници в младежката политика за осъществяване на младежкия диалог и за по-нататъшното развитие на младежкото участие. Работната група се състои от отдела за семейството и младежта към Федералното канцлерство, Федералния младежки съвет, Федералната мрежа на Австрийските младежки информационни центрове, Федералната мрежа за отворена младежка работа, Австрийските европейски младежки делегати, Младежките отдели на федералните провинции, Националният кореспондент на Европейския център за знания за младежка политика, и Австрийската национална агенция Еразъм+ и Европейския корпус за солидарност, както и Службата за младежка работа на автономната италианска провинция Болцано - Южен Тирол.

Компетенциите, предоставени на федерално ниво, включват основната отговорност за политиката за младежта, с особен акцент върху възпитанието на младите хора извън училищния сектор. Задачите, които трябва да бъдат изпълнени в тази област, включват:

- ❖ Законодателство и неговото прилагане
- ❖ Основно законодателство в сектора на благосъстоянието на младежта
- ❖ Функция за експертни съвети за проектозаконали
- ❖ Споразумение на ООН за правата на детето
- ❖ Международни програми, включително младежка програма на ЕС
- ❖ Финансовата подкрепа на младежки организации, младежки инициативи, сдружения и младежки проекти
- ❖ Информация за младежта
- ❖ Инициране и насърчаване на младежки изследвания и
- ❖ Инициране, насърчаване и справяне с приоритетни теми като насилие срещу деца, промоция на здравето и превантивни здравни грижи, нови медии, участие, секти, информация за младежта, обучение на младежки лидери и др.

8.1.3. Националната младежка стратегия на Австрия

Националната младежка стратегия на Австрия е продължаващ процес за укрепване и развитие на младежката политика. Целта е да се обединят мерките за младите хора, да се систематизират и да се оптимизира ефективността им. Стратегията за младежта следва също така да идентифицира нови области на действие и сътрудничество, да идентифицира по-нататъшна необходимост от действие и да я подкрепи с конкретни мерки. **Четири основни области на действие служат като рамка.** Съществена характеристика на австрийската стратегия за младежта е активното участие на млади хора и професионалисти на всички нива. Чрез постоянен скрининг и близост до целевата група - по този начин в постоянен обмен с представители на младежта и младите хора - стратегията за младежта може да отговори на променящите се предизвикателства и да действа по начин, определящ тенденциите.

От 2020 г. Стратегията определя **4 области на действие**, а именно :

- образование и обучение,
- заетост и предприемачество,
- качество на живот и
- социално сътрудничество и медии и информация.

Съответстващи на всяка от тези области на действие са установени **Младежки цели**. Въз основа на Стратегията на ЕС за младежта 2019-2027 г. тези цели са свързани с Европейските младежки цели, за да допринесат за тяхното изпълнение.

На национално ниво **„Проверките на реалността“** служат за гарантиране на участието на младите хора в разработването на цели и мерки, свързани с австрийската стратегия за младежта.

Какво е „Проверка на реалността“ ?

Проверката на реалността представлява лесен начин, по който възгледите и нуждите на младите хора могат да се вляят в разработването на младежки цели и мерки на австрийската младежка стратегия. Следвайки кредото „не просто политика за, а политика с младите хора“, тя представлява минималното ниво на интеграция в рамките на австрийската стратегия за младежта. Проверката на реалността не замества дейности като специфични изследвания или широки формати на участие.

Проверките на реалността могат да се извършват по 3 различни начина:

- участие на самите млади хора;
- участие на организации с младежки опит;
- интегриране на резултатите от изследвания, свързани с младите хора.

Участието на младите хора е от съществено значение, особено когато се разработват младежки цели, за да се отрази до каква степен целите се отнасят до живота на младите хора и да се отговори на проблемите на младите хора. Проверката на реалността не претендира за представителност, тя предлага възможност за получаване на предложения и обсъждане на аспекти с млади хора. В допълнение към включването на млади хора, проверката на реалността може да се извърши и с организации, които имат опит с младите хора и тяхната жизнена среда. И тук фокусът е върху обмяната на идеи и отразяването на нови идеи. Прибягването до резултати от изследвания, свързани с младите хора, и основано на доказателства изследване на целевата група може да подпомогне целите и мерките за младежта. Младите хора често се интересуват от различни изследователски области .

Австрийската стратегия за младежта е обект на непрекъснато развитие. С цел укрепване **установяването на политика за младежта в различните сектори** и за по-добро отчитане

на реалностите на живота на младите хора, австрийската стратегия за младежта постоянно се разширява по отношение на съдържанието. С решение на федералното правителство от септември 2020 г. австрийските младежки цели бяха приети от всички федерални министерства. Всяка младежка цел е приписана към област на действие на австрийската младежка стратегия.

8.1.4. Области на действие и съответстващи националните младежки цели

1. Заетост и учене

Образованието гарантира бъдещето на младите хора и широко разпространеният просперитет в австрийското общество до голяма степен се основава на уменията и квалификацията на австрийските работници. Следователно австрийската младежка политика е насочена към подпомагане на младите хора да развият своите таланти възможно най-добре. Квалификациите дават възможност на младите хора да се справят с настоящите и бъдещи предизвикателства в света на труда и да се възползват от предоставените им възможности по най-добрия възможен начин.

Ситуацията на пазара на труда за младите хора в Австрия е много благоприятна в сравнение с Европа. Демографските тенденции водят до по-малък брой на влизащите в системата на професионалното образование и следователно до намаляване на броя на притежателите на дипломи. Поради тази причина броят на хората в системата на заетостта също непрекъснато намалява. Следователно квалифицираните млади хора са изключително ценни за пазара на труда. Именно в този контекст Стратегията за младежта оценява перспективите за заетост и действителното положение на заетостта на младите хора в Австрия, с цел пълна заетост сред 15 до 24-годишните. Фокусът на препоръките е върху подобряването на професионалното и практически ориентираното обучение. Това означава повече възможности за младите хора и гарантира, че Австрия ще разполага с квалифицираните работници, от които се нуждае, за да посрещне бъдещето.

Въпреки, че всички федерални министерства работят колективно върху по-нататъшното развитие на австрийската младежка стратегия, Федералното министерство по цифрови и икономически въпроси има значително влияние върху раздела „Заетост и обучение“.

Съответстващи национални младежки цели:

- Всеки млад човек в Австрия без образователна квалификация над нивото на задължителното образование може да завърши допълнително образование и обучение, независимо от мястото си на пребиваване и по този начин да започне добър трудов живот. (Федерално министерство на труда и Федерално министерство на социалните въпроси, здравеопазването, грижите и защитата на потребителите);
- Учениците, които напускат образователната система, имат поне базови умения поради задължителното образование. (Федерално министерство на образованието, науката и изследванията);
- Подкрепа на младите хора в техния избор на кариера и професионално обучение по ориентиран към компетентността начин. (Федерално министерство на цифровите и икономическите въпроси);

- Подпомагане на младите хора в изграждането на знания и компетенции в областта на международния бизнес и осигуряване на достъп до информация в тази област. (Федерално министерство на цифровите и икономическите въпроси);
- Учене на младите хора да мислят и действат икономично и подкрепа в реализирането на техните идеи. (Федерално министерство на цифровите и икономическите въпроси);
- Подкрепа на младите хора за придобиване на финансова грамотност, която е съществен фактор за успех в заетостта и икономическото самоопределение. (Федерално министерство на финансите);
- Посрещане на бъдещите обществени предизвикателства с помощта на земеделско и екологично образование. (Федерално министерство за климатичните действия, околната среда, енергетиката, мобилността, иновациите и технологиите);
- Предоставяне на информация за перспективи и възможности за кариера във Федералната държавна служба. (Федерално министерство на изкуствата, културата, държавната служба и спорта);
- Повишаване интереса на младите хора към научни, технически и транспортни теми и укрепване на шансовете им в тези професионални области. (Федерално министерство за климатичните действия, околната среда, енергетиката, мобилността, иновациите и технологиите).

2. Участие и инициативност

Една процъфтяваща демокрация се нуждае от амбициозни хора, които искат да поемат инициативата и да участват, както и условията, които подкрепят тази инициатива. Това важи особено за младите хора. Те трябва да могат да говорят, да предлагат предложения и да участват в решения, които засягат живота им.

Със своята възраст за гласуване, определена на 16 години, Австрия е пионер в Европа по отношение на демокрацията на участието сред младите хора. Проучванията показват, че ранното **включване в институционализирани системи за участие**, като избори например, като цяло води до по-силно желание за участие в процесите на вземане на политически решения.

Освен изборите, в Австрия има много други форми на участие, от които само част се използват от младите хора. Следователно трябва да се изясни дали съществуващите форми на участие наистина отговарят на нуждите на днешната младеж и как бариерите пред участието могат да бъдат намалени, особено за групи в неравностойно положение. Потенциалът на младите да поемат инициативата е голям. В Австрия има дълга и – в сравнение с други европейски страни – **ясно изразена традиция на доброволчеството**. Една трета от младите хора в Австрия участват в някаква форма на доброволчески труд, което е над средния брой. Признаването на уменията, придобити от доброволческа дейност, от системата на формалното образование или от работодателите е все още в начален стадий.

Съответстващи национални младежки цели:

- Улесняване на достъпа до мерки за подкрепа на младежите (Федерално министерство на изкуствата, културата, държавната служба и спорта);
- Разширяване на участието на младите работници в съвместното вземане на решения на работното място. (Федерално министерство на труда);
- Принос към политическата ангажираност на младежите и младите възрастни чрез гражданско образование и образование за устойчиво развитие в класната стая. (Федерално министерство на образованието, науката и изследванията);
- Децата и младите хора са овластени чрез участие в науката и изследванията (Citizen Science) и те активно участват в науката и изследванията. (Федерално министерство на образованието, науката и изследванията);
- Използване ангажираността и енергията на младите хора, за постигане на климатичните и енергийни цели. (Федерално министерство за климатичните действия, околната среда, енергетиката, мобилността, иновациите и технологиите);
- Признаване и използване на доброволческия труд от младите хора като компонент от своята квалификация, вземане предвид от трудовата борса на Република Австрия на тази квалификация при кандидатстване за чиракуване. (Федерално министерство на изкуствата, културата, държавната служба и спорта);
- Възможност за младите хора да участват активно в проектирането на мерките на спортната политика под формата на диалог. (Федерално министерство на изкуствата, културата, държавната служба и спорта).

3. Качество на живот и дух на сътрудничество

„Да работим заедно за бъдещето“ е мотото на тази област на действие. Промените в много различни сфери на живота изискват активно планиране. Младите хора трябва да бъдат адекватно подкрепяни и предизвиквани, така че да са готови да поемат отговорност за своето бъдеще. Следователно австрийската младежка политика предоставя на младите хора инструментите, от които се нуждаят, за да живеят независим и самостоятелен живот, без да се натрапват прекалено много.

Целите включват създаване и поддържане на обществени пространства за подрастващите, улесняване на интеграцията на младите хора и насърчаване на развитието на квалификации, независимо от миграционния или немигрантския произход на индивида, но с акцент върху младите жени.

Годишният международен преглед на УНИЦЕФ за благосъстоянието на децата в индустриализираните страни показва, че удовлетвореността от живота на младите хора в Австрия е сравнително добра. Таблица на страните в проучването показва Австрия на 16-то място от 38 държави по отношение на това как австрийските момичета и момчета оценяват удовлетворението си от собствения си живот. На 15-годишна възраст 77% от младите хора в Австрия показват висока удовлетвореност от живота. (УНИЦЕФ 2020). Младежката политика изисква цялостна оценка на обективната ситуация и субективна оценка на младите хора. Това помага да се изясни кои области изискват най-незабавно

внимание, така че младите хора да могат успешно да преминат към живота на възрастни с необходимия оптимизъм.

Съответстващи национални младежки цели:

- Поддържане и създаване на пространство за младите хора в обществения живот. (Отдел за семейството и младежта към Федералното канцлерство);
- Подкрепа за младите хора със или без миграционен произход в успешната им интеграция и насърчаване реализацията на техният потенциал в обществото. Особено внимание се обръща на овластяването на младите жени. (Отдел за семейството и младежта към Федералното канцлерство);
- Повишаване на психосоциалното здраве чрез насърчаване на здравето и житейските умения на младите хора. (Федерално министерство на социалните въпроси, здравеопазването, грижите и защитата на потребителите);
- Насърчаването на социално-емоционалните умения и превръщането на училището в безопасно място за учене – подпомагане психосоциалното здраве на младите хора. (Федерално министерство на образованието, науката и изследванията);
- Реформиране на части от закона за родителя и детето, за да се гарантира, че издръжката на детето, попечителството и правата за контакт са в съответствие с времето. (Федерално министерство на правосъдието).

4. Медии и информация

Особено важно е политиката за младежта активно да разглежда **цифровизацията на нашето информационно общество като възможност**. В много отношения младите хора са в челните редици на цифровизацията и придобиването на нови технологии и медии, като стрийминг или приложения за социални медии. Точно поради тази причина и поради фазата на живота си, младите хора също са изложени на специални рискове. С това ново поле на действие австрийската стратегия за младежта обръща специално внимание на всички тези мерки, насочени към **укрепване на медийната грамотност на подрастващите, семействата, младежките работници и други практикуващи в областта на образованието**. Това включва и позиционирането на политиката за младежта в информационното общество и укрепването на информационната грамотност, както и предоставянето на ориентирана към младите и подходяща за тях информация.

Младежките цели, формулирани досега, поставят акцент върху медийната грамотност, рисковете в интернет и безопасното придвижване в цифрова среда. Освен това тези цели имат за цел да засилят дигиталните компетенции и квалификации на подрастващите, за да насърчат участието в обществения дискурс.

Съответстващи национални младежки цели:

- Обработка и разпространение на информация, ориентирана към участието и целевата група. (Отдел за семейството и младежта към Федералното канцлерство);

- Развиване на медийната и информационна грамотност сред младите хора с цел засилване на участието в социалния диалог. (Отдел за семейството и младежта към Федералното канцлерство);
- Подобряване на дигиталните компетенции и квалификации на младите хора в класната стая и укрепване на тяхната медийна грамотност, така че младите хора да напуснат образователната система с тези компетенции, които им позволяват да използват технологиите. (Федерално министерство на образованието, науката и изследванията);
- Предоставяне на младите хора знания и умения, които ще им позволят да се движат осъзнато и безопасно в дигиталната среда. (Федерално министерство на цифровите и икономическите въпроси);
- Интернет и неговите опасности – подкрепа на младите хора за отговорното използване на цифрови медии. (Федерално министерство на вътрешните работи).

Тъй като Австрия е федерална държава, отговорностите за всички области и цели се споделят между федералното правителство и федералните провинции. Това се отнася и за най-„традиционната“ област на младежката политика: извънкласната младежка работа. С цел прилагане на младежката политика по междуведомствен и интердисциплинарен начин, всички министерства имат свои собствени кампании и инициативи за младежка политика. Този междусекторен подход е демонстриран в Стратегията за младежта, където всяко министерство има водеща отговорност за поне една цел за младежта.

50

Компетенциите, предоставени на федерално ниво, включват основната отговорност за политиката за младежта, с **особен акцент върху възпитанието на младите хора извън училищния сектор**. Задачите, които трябва да бъдат изпълнени в тази област, включват:

- ✓ Законодателство и неговото прилагане;
- ✓ Основно законодателство в сектора на благосъстоянието на младежта;
- ✓ Функция за експертни съвети за проектозаконали;
- ✓ Споразумение на ООН за правата на детето;
- ✓ Международни програми, включително младежка програма на ЕС;
- ✓ Финансовата подкрепа на младежки организации, младежки инициативи, сдружения и младежки проекти;
- ✓ Информация за младежта;
- ✓ Инициране и насърчаване на младежки изследвания;
- ✓ Инициране, насърчаване и справяне с приоритетни теми като насилие срещу деца, промоция на здравето и превантивни здравни грижи, нови медии, участие, секти, информация за младежта, обучение на младежки лидери и др.

Деветте федерални провинции носят основната отговорност за насърчаването на младежта и младежката работа извън училищата. Провинциалните младежки съвети, разположени в провинциалните правителства, имат задачата да прилагат мерките на младежката политика на провинцията в младежката работа извън училищния сектор и

да координират междусекторната провинциална младежка политика. Най-важните им сфери на дейност са следните:

- ✓ Мерки за лобирание в детския и младежкия сектор;
- ✓ Насърчаване и подкрепа на детски и младежки институции, особено на отворена младежка работа. Младежки центрове, мобилна младежка работа и младежки информационни органи на провинциите, както и инициативи на регионално и общинско ниво принадлежат към последната категория;
- ✓ Услуги за деца и младежи, както и за работа с деца и младежи и др.;
- ✓ Обучението и допълнителното обучение на персонала, участващ в работата с младежта;
- ✓ Работа по връзки с обществеността;
- ✓ Благосъстоянието на младежта: задачите на благополучието на младежта включват всички мерки, свързани с благосъстоянието на майчинството, бебетата и младежите, които служат на благосъстоянието на детето с цел укрепване на способността на семействата да отглеждат децата си;
- ✓ Защита на младежта: Рискските ситуации, включени в законодателството за защита на младежта, са например: престой на обществени места, прекарване на нощта в общежития или къмпинги, посещение на публични театрални или филмови представления, посещение на обществени заведения, консумация на алкохол и никотин, пътуване на автостоп и др.

5. Работа в мрежа

51

Работата в мрежа и сътрудничеството на асоциирани детски и младежки организации в Австрия се осъществява на различни нива: хоризонтално между организациите и вертикално между асоциациите и други институции, свързани с младежта. Австрийският национален младежки съвет, в който членуват повечето австрийски детски и младежки организации, предлага разнообразие от възможности за работа в мрежа и сътрудничество. Освен това много организации са свързани в международен план чрез европейски или световни асоциации.

6. Информация за младежта

Младежката информация дава възможност на младите хора да вземат свои собствени решения въз основа на познаването на техните възможности и по този начин да действат автономно. Подготвяйки информация по подходящ за младите начин, младите хора се подкрепят да участват активно в обществото. Общата информация за младежите не се ограничава до конкретни теми, а предлага на младите хора първа точка за контакт за всички въпроси. Принципът, който се използва е „обслужване на едно гише“. Той избягва дискриминацията и стереотипите, и повишава качеството на услугата. Всички въпроси са разрешени и на тях се отговаря директно или се насочват към експерти. **Австрийските младежки информационни центрове** предлагат ориентирани към

целевите групи информационни консултации по всички теми, свързани с младежта, за млади хора на възраст между 12 и 26 години.

Общо **28** офиса на младежки информационни центрове във всички федерални провинции предлагат услуги в цялата страна за млади хора на възраст между 12 и 26 години. Те **обработват около 170 000 запитвания годишно по всички теми**, свързани с младите хора: образование и работа, възможности в чужбина, жилища за млади хора, закрила на младежта и развлекателни дейности. Статистиката показва, че най-много запитвания има в областта на образованието и заетостта, както и (доброволческата) работа и живот в Европа. Освен това онлайн услугите на младежки информационни центрове **се използват от около 3 милиона посетители всяка година**. Националната мрежа на австрийските младежки информационни центрове управлява австрийския младежки портал (Jugendportal), а провинциалните младежки информационни центрове поддържат свои собствени информационни уебсайтове, всички организации използват социални медии, за да увеличат обхвата на своите услуги.

7. Доброволчески дейности

Доброволният ангажимент като значим принос към обществото (и допълнение към редовната платена работа) има висока социална стойност в Австрия. По този начин страната има много силна позиция в тази област. Според доклад за доброволчеството от 2019 г. на Федералното министерство на социалните въпроси, здравеопазването, грижите и защитата на потребителите, 46% от хората на възраст 15 и повече години са доброволци. Участието в доброволчеството е високо сред всички възрастови групи. 43% от младите хора под 30-годишна възраст участват в официална или неформална доброволческа дейност. По същия начин, от младите хора на възраст от 15 до 24 години около 43% са включени в общественополезен труд. Около трима от десет са активни в организации, докато около една четвърт предоставят (допълнителна) помощ на съседите си.

За насърчаване на доброволческия труд Федералното министерство на социалните въпроси, здравеопазването, грижите и защитата на потребителите осигурява атрактивни базови условия. Правното основание е предоставено от Федералния закон за насърчаване на доброволческия труд / Закон за доброволческия труд. Между другото, той регулира програми като **Доброволната социална година и Мир и социални услуги в чужбина**. Законът за доброволческия труд е влезнал в сила през 2012 г. и последно е променян през 2018 г.

Уебсайтът Freiwilligenweb (<https://www.freiwilligenweb.at/> само на немски) от Федералното министерство на социалните въпроси, здравеопазването, грижите и защитата на потребителите предоставя цялата необходима информация на (потенциалните) доброволци.

8. Как се финансира младежката политика в Австрия

В Австрия има специален бюджет, посветен на съвместните компетенции на семейството и младежта, които наскоро бяха прехвърлени от бившето Министерство на труда, семейството и младежта към Федералното канцлерство.

Парламентът гласува средствата на Федералното канцлерство в бюджетен ред 25 с наименование „Семейство и Младеж“. Проектът за федерален бюджет за 2022 г. предвижда плащания на обща стойност 7,69 милиарда евро за бюджетен ред 25 „Семейство и Младеж“. В сравнение с федералния бюджет за 2021 това е увеличение от 52 милиона евро или 0,7% за 2022 г. Самото Федерално министерство на семейството и младежта не е използвало средства от ЕС.

8.2. ГЕРМАНИЯ

8.2.1. Целева група на младежката политика

В Германия има редица закони, които се занимават с нуждите и правата на младите хора. В тези закони се използват различни възрастови граници за младежката фаза от живота на човека. Възрастови граници има във всички основни закони, в които има думата „младеж“ в името им.

Социалният кодекс за закрила на децата и младежите (SGB VIII) използва различни възрастови групи, за да дефинира термина „младежи“:

- Дете: което все още не е навършило 14 години;
- Младо лице: което е поне на 14, но все още не е навършило 18 години;
- Млад възрастен: който е поне на 18, но все още не е навършил 27 години;
- Млад човек: който все още не е навършил 27 години.

Законът за защита на младежта (JuSchG) използва следното определение в §1 JuSchG:

- Деца: които все още нямат 14 години;
- Юноша: който е на 14, но все още не е навършил 18 години;
- В рамките на младежката възрастова група има допълнително разграничение между тези на възраст от 14 до 15 години включително и тези на възраст 16 или 17 години.

Законът за защита на работещите младежи (JArbSchG) използва следното определение:

- Деца: които все още нямат 15 години
- Юноша: който е поне на 15, но все още не е навършил 18 години.
- Младежите на 15 и повече години обаче се считат за деца по закон, ако подлежат на задължително редовно обучение.

Законът за съдилищата за непълнолетни (JGG) прави разграничение между младежи и юноши:

- Непълнолетен: всеки, който е на най-малко 14, но все още не е навършил 18 години към момента на престъплението.
- Юноша: който е поне на 18 години, но все още не е навършил 21 години към момента на престъплението.

Законът за насърчаване на младежките доброволчески услуги (JFDG) описва младите хора като целева група между края на редовното им задължително образование и 27-годишна възраст. Така че тук за **младите възрастни** се говори като за **младеж**.

Някои от **политическите вестници и репортажи за младежта** използват собствени норми или такива, базирани на други правни разпоредби. В 15-ия Доклад за деца и младежи) и в Стратегията за младежта на федералното правителство, под млади хора се разбират хора на възраст между 12 и 27 години. Центърът за компетентност за проверка на младежта, създаден през 2017 г., извършва оценки на правното въздействие на планираните закони на всички федерални министерства по отношение на въздействието на тези закони върху младите хора на възраст от 12 до 27 години.

Федералната статистическа служба също се позовава на различни възрастови групи в зависимост от темата:

- 15-24 години, когато става дума за младежка безработица/заетост или младеж и семейство.
- 15-19 години при инциденти, насилие или самонараняване.
- 15-27 години, ако имате предвид броя на чуждестранните млади хора, родени в Германия.

8.2.2. Структура на вземане на решения

В Германия няма нито един закон, нито на национално ниво, нито във федералните провинции, който да се занимава изчерпателно с нуждите и правата на младите хора. Вместо това серия от закони се занимават с нуждите и правата на младите хора, както и с други въпроси на младежката политика, които следват.

Някои от тези закони съдържат думата „младеж“ в името си и регулират сравнително подробно важни аспекти от живота на младите хора. Други закони регулират нуждите и правата на населението като цяло, а също така съдържат разпоредби, които засягат и младите хора.

Отделната отговорност за младежта и благосъстоянието на децата и младежите се носи на федерално ниво от **Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта** (BMFSFJ) и на ниво провинции от министерствата, отговарящи за образованието и/или социалните въпроси. Политиката за младежта, т.е. политиката, която е свързана с целевата група млади хора и свързаните с тях нужди и права на младите хора, се определя от всички отдели и министерства, в които се разработват и прилагат закони, които имат въздействие върху условията на живот на младите хора (напр. работа, социални въпроси или здравеопазване). Младежката политика в Германия е закрепена в няколко отдела на федерално ниво и е регулирана в голям брой закони. С разработването на стратегия за младежта от федералното правителство е затвърдена идеята за междуведомствена младежка политика, координирана от **Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта**.

Извънкласните институционални задачи, насочени към младите хора, по-специално младежката работа, младежката социална работа и благосъстоянието на децата и младежите, са възложени на отдел „Младежи“ на федерално ниво в Германия.

Въпреки законодателното значение на федералното правителство и правителствата на отделните провинции, **услугите за закрила на деца и младежи в Германия са до голяма степен общинска задача, която се изпълнява от така наречените местни организации за закрила на деца и младежи, младежите службите за социални грижи, по отговорен и субсидиарен начин, т.е. с партньорското участие на така наречените независими спонсори.** През есента на 2020 г. в Германия има 559 служби за социални грижи за младежи.

В смисъла на разбирането на младежката политика, **училищната и образователната политика е основна област на младежката политика**, тъй като се занимава със значителни подсфери от живота на младите хора. Въпреки това в Германия има сравнително строго разделение между формалното образование и училищната политика, отговорна за него, и областта на неформалното и самостоятелното образование, което се предава, например, чрез младежка работа. Дискусиите, които често се провеждат в това отношение, се отнасят например до степента, до която предложенията за младежка работа могат да бъдат включени в целодневните грижи в училище или до степента, до която съществуват възможности за неформално и самостоятелно учене в училищата.

Текущите въпроси на младежката политика на федерално ниво са записани в Коалиционното споразумение. Това включва редица области на действие на младежката политика:

- *Равни образователни възможности за всички деца и младежи;*
- *Борбата с младежката безработица;*
- *Укрепване, подкрепа и разширяване на международния младежки обмен, включително чрез разширяване на програми за обмен като Еразъм+;*
- *Укрепване на гражданския ангажимент и доброволческата работа чрез укрепване на федералната и младежката доброволческа служба. Това включва и подобряване на достъпа за хора с увреждания и/или в неравностойно положение, укрепване на културното образование на младите хора и увеличаване на наличните средства за това;*
- *Разширяване на благосъстоянието на децата и младежите, включително чрез реформа на SGB VIII;*
- *Борба с антисемитизма и укрепване на културата на възпоменание чрез програмата „Младежта помни“;*
- *Адаптиране на медийната защита на децата и младежите към настоящите предизвикателства като кибертормоза;*
- *Разработване на обща младежка стратегия на федералното правителство;*
- *Укрепване на младежкото участие на всички федерални нива и подкрепа на допълнителни форми на участие;*
- *Професионалното образование и обучение трябва да стане по-привлекателно и наборът от инструменти за обучение да се разшири. Това включва продължаване на укрепването и разширяването на програмите за кариерно ориентиране и разширяване на работата на агенциите за младежка заетост. Освен това младите хора трябва да получат повече подкрепа в*

областта на професионалното образование и обучение и международната мобилност на чираците трябва да бъде увеличена;

- *По отношение на здравеопазването, от една страна трябва да се финансират повече изследвания в педиатричната и юношеската медицина, а от друга страна трябва да се разработи национална стратегия за намаляване на затлъстяването, особено сред децата и юношите.*
- Осигуряване на подходящо жилище за младежи, търсеци убежище.

Федералните провинции също определят свои собствени приоритети в младежката политика. Например градската провинция Хамбург се фокусира върху насърчаването на всички таланти, особено младите хора с миграционен произход, и подкрепата за личностното развитие на младите хора в своя държавен план за подкрепа „Семейство и младеж“ 2017-2021.

Въз основа на **Социалният кодекс за закрила на децата и младежите**, задачата на общинските служби за подпомагане на младежта е да планират и финансират общинските грижи за младежта, така че да могат да изпълняват задачите и услугите, посочени в него. За тази цел службите за социални грижи за младежта редовно изготвят общински планове за младежта.

Задачите на благосъстоянието на децата и младежите се финансират основно от публични средства от всички държавни нива, дарения и финансови вноски от адресатите. Основната финансова тежест се поема от общините.

8.2.3. Национална стратегия за младежта

В Германия няма Национална стратегия за младежта, която да е разработена съвместно от федералното, провинциалното и местното правителство. Въпреки това има стратегии за младежта на федерално ниво, както и в различни провинции и общини, които се основават на концепцията за **независима политика за младежта**.

Водещият принцип на **независимата политика за младежта** е, че интересите и нуждите на младите хора са поставени в центъра на действията на междуведомствената политика за младежта. Основава се на предположението, че младостта е независима фаза от живота, която се характеризира с три основни предизвикателства: **квалификация, самопозициониране и независимост**.

Една независима младежка политика трябва:

- Отварят социални перспективи и възможности за участие на младите хора;
- Даде възможност на младите хора с различен произход да имат еднакви условия;
- Насърчаване на подходящи процеси и структури, така че младите хора да имат думата по въпроси, които ги засягат;
- Разглеждат младежката политика като задача на обществото като цяло;
- Потенциалите и възможностите, които обществото получава чрез младите хора, стават видими и осезаеми.

Младежката стратегия на федералното правителство е оформена от тези принципи. Тя е насочена към всички млади хора на възраст между 12 и 27 години, независимо от техния произход. Тя има за цел да въвлече младите хора във всички решения, които ги

засягат. Целта е да им се предложат възможно най-добрите условия, за да овладеят предизвикателствата на самостоятелната фаза на живота още като млади. В хода на процеса на разработване на стратегията за младежта са идентифицирани девет области на действие, в които се предприемат мерки, които са от значение за младите хора:

- Бъдеще, диалог между поколенията и образи на младите;
- Участие, ангажираност и демокрация;
- Град и държава, живот и култура;
- Разнообразие и участие;
- Образование, работа и свобода;
- Мобилност и дигитално;
- Заобикаляща среда;
- Здраве;
- Европа и света.

Стратегията за младежта на федералното правителство е разработена от междуведомствена работна група за младежта. Тя съпътства изпълнението на Стратегията за младежта чрез **Център за услуги, подкрепящи стратегия за младежта към фондация SPI**. Работата им се координира от Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта.

За да се гарантира, че гражданското общество, както и федералните провинции и общинските структури участват в разработването и прилагането на Стратегията за младежта на федералното правителство, Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта е създал **Консултативен съвет за съвместното прилагане на Стратегията за младежта на федералното правителство**. Участието на младите хора в разработването и изпълнението на Стратегията за младежта на федералното правителство се подкрепя от концепции за младежко участие (напр. дните на младежката политика, които се провеждат на всеки две години в Берлин), както и чрез насърчаване на дигиталното младежко участие (напр. по проекта jugend.beTeilten.jetzt).

8.2.4. Финансиране на младежката политика

Младежката политика се финансира на всички федерални нива в Германия. Като област на междусекторната политика, мерките за младите хора не се финансират само от Отдел „Младеж“, но и от други отдели, като „Образование, спорт, работа и социални въпроси“. В Германия благосъстоянието на децата и младежите се финансира съвместно от държавни и частни доставчици. Данните за финансовия обем се отнасят предимно за данните за публичните органи, тъй като няма пълни данни за приходите и разходите на независимите организации. Около 68% от благосъстоянието на децата и младежите се финансира от общините, около 29% от федералните щати и около 3% от федералното правителство (Доклад за благосъстоянието на децата и младежите 2018).

На федерално ниво мерките за младежка политика се финансират основно от **Федералния план за деца и младежи**. Друга програма на Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта е програмата **„Демокрация на живо!“** (2020 г. - 4,06% (115 500 000 евро) от бюджета на Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта

за „Политика за деца и младежи“). Програмата подкрепя проекти, които насърчават разнообразно, уважително и ненасилствено съжителство. Мерки на политиката за младежта, като ангажимент на гражданското общество, превенция на здравето или превенция на престъпността, също могат да бъдат финансирани чрез федерални програми за финансиране, които не са конкретно свързани с политиката за младежта. Федералният план за деца и младежи е част от бюджета, управляван от Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта и се управлява в точка „**Политика за децата и младежите**“. Тази точка представлява 20,87% (2 843 949 000.00 евро) от общия бюджет, управляван от Федералното министерство по въпросите на семейството, възрастните граждани, жените и младежта. **Федералните провинции** или имат собствен план за деца и младежи (държавен план за младежта), или разпределят част от средствата от няколко министерски бюджета за благосъстоянието на децата и младежите. Тези средства се използват за финансиране на мерки, които са важни за държавата и следователно не могат да бъдат финансирани от федералния план за деца и младежи.

Най-голямата част от средствата за благосъстояние на децата и младежите се осигуряват от общините чрез общинските планове за младежта. За 2018 г. това е 84,9% от разходите, в сравнение с 12,3% от разходите, финансирани от федералните провинции, и 2,7% от разходите, финансирани от федералното правителство.

Федералният план за деца и младежи насърчава мерки:

- ✚ Работа с деца и младежи и извънкласно образование на деца и младежи (политическо образование на младежи, културно образование на деца и младежи, работа с деца и младежи в спорта, работа с детски и младежки асоциации и международна младежка работа);
- ✚ Младежка социална работа и интеграция;
- ✚ Насърчаването на децата в дневни центрове и дневни грижи;
- ✚ Помощ за семейства, младежи, родители и други законни настойници;
- ✚ За други федерални задачи на благосъстоянието на децата и младежите.

Демокрацията на живо! фокусира финансирането си върху ангажираността на местното гражданско общество. За тази цел **местните партньорства за демокрация** се насърчават на общинско ниво. На държавно ниво се финансират държавни демократични центрове за общодържавна координация и работа в мрежа, както и **мобилно консултиране**, консултиране на жертви и консултиране за дистанциране и напускане. На федерално ниво акцентът е върху насърчаването на **центрове за компетентност и мрежи за компетентност**. Освен това се финансират примерни проекти в областта на **насърчаването на демокрацията, дизайна на разнообразието и предотвратяването на екстремизма**.

8.3. ЕСТОНИЯ

8.3.1. Целева група на младежката политика

Определянето на целевата група на различните мерки на обществената политика, насочени към младежта, се основава на законодателството на Република Естония.

Законодателните актове представляват рамка, която определя и регулира дейностите, програмите, услугите и ползите, насочени към младите хора. Младежката област (младежка политика и младежка работа) в Естония се определя от много правни актове, но като ключов правен акт се счита **Законът за младежката работа**. В акта е посочено, че младеж е физическо лице на възраст от 7 до 26 години. **Планът за развитие на областта на младежта 2014-2020** също разглежда същата възрастова група като младите хора и няма конкретни възрастови групи за различни мерки на политиката. Други официални документи определят някои по-тесни възрастови групи според конкретната област на младежката политика (напр. благосъстояние на децата, пазар на труда и др.).

Списъкът с различни закони, които споменават младите хора, дава представа какви аспекти от живота на младите хора се регулират. Той наброява 28 закона.

Въз основа на преглед на тези закони може да се заключи, че те правят разлика между следните възрастови групи:

- деца от 0 до приблизително 10 години;
- деца и младежи от 10 до средна възраст;
- деца и младежи от юношеска възраст до 18-годишна възраст;
- млади възрастни / възникваща зряла възраст, от 18-годишна възраст до началото и средата на двадесетте години;
- млади възрастни / възникваща зряла възраст, от средата на двадесетте години нататък.

Разделянето на младежите в различни възрастови подгрупи е силно релевантно в контекста на установяване на връзката между младежта и публичната политика.

8.3.2. Структура на вземане на решения

Два от законите са особено важни :

- обновеният **Закон за закрила на детето**, който определя принципите за гарантиране на правата и благосъстоянието на децата от 0-18 г.;
- **Закон за работата с младежта**, който определя възрастовата граница на младите хора от 7 до 26 години и задълженията на различните органи в областта на младежта.

Законът за работата с младежта предоставя правната основа за организиране и финансиране на работата с младежта.

Законът определя основните термини, използвани в областта на младежта, основните институции, организации и форми на младежка работа, принципите на младежката работа, финансирането на младежката работа и др. Законът предвижда отговорностите по отношение на младежката работа на Министерството на образованието и научните изследвания, областните управители и местната община. Законът определя общинските и местните младежки съвети.

Министерството на образованието и научните изследвания на Естония отговаря за младежта. Към него работи Отдел по въпросите на младежта.

Основни цели на отдела:

- Разработване на законодателство за осигуряване на подходяща законодателна среда за прилагане на младежката политика;

- Осигуряване на целенасоченост и последователност в провеждането на младежката политика;
- Планиране на ресурсите, необходими за реализиране на младежката политика;
- Осигуряване на съгласуваност на младежката политика;
- Провеждане на публичен диалог с партньори за постигане на социално съгласие по въпросите, свързани с младежката политика.

За постигане на целите, изброени по-горе, отделът изпълнява редица задачи. Основната задача на отдела е да организира дейности, свързани с младежката политика и младежта в Министерството на образованието и научните изследвания, да консултира министъра и други служители на министерството по младежка политика и теми, свързани с младежката работа.

Естонският център за младежка работа е национален център за младежка работа под административното ръководство на Министерството на образованието и научните изследвания. Основната му цел е да развива и организира младежката работа в рамката на националната политика за младежта. Той изпълнява естонския План за развитие на младежката област 2014-2020 г. и изпълнява други функции, произтичащи от Закона за младежката работа, и други съответни закони.

Съгласно Закона за организацията на местното самоуправление, **местните власти** имат ключова роля в организирането на темите, свързани с местния живот, включително работата с младежта. По-голямата част от финансирането на младежката работа също идва от бюджета и собствените приходи на местните общини.

8.3.3. Национална стратегия за младежта

Естония има **Национална стратегия за младежта**. През 2013 г. правителството на Естония приема План за развитие на младежката област 2014-2020. Документът очертава стратегически цели в областта на младежта. Основната цел в Плана е **да се предоставят на младите хора възможности за развитие и себerealизация, които да подкрепят едно социално съгласувано и творческо общество като цяло**. Важна част от разработването на Плана е консултациите с младите хора и техните представители - **онлайн консултации, работни групи и възможности за писмени консултации по време на целия процес**.

Този План за развитие адресира **причините за проблемите, свързани с младите хора** (като нарастваща емиграция на млади хора, високо ниво на безработица сред младежите на възраст 15-19 години, броят на младите хора, които не учат или работят, висок относителен процент на бедност, проблемни здравословното поведение, включително по-специално рисковото поведение на младите мъже), както и **укрепва положителните тенденции**. В Плана за развитие младежката работа се разглежда като политическа мярка, подпомагаща изпълнението на дейности, насочени към постигане на целите на политиката в областта на младежта.

Планът съдържа четири подцели:

- младите хора да имат по-голям избор по отношение на разкриването на своя творчески потенциал и потенциал за развитие;

- младите хора - изправени пред по-малък риск от изключване;
- по-голяма подкрепа за участието на младите хора във вземането на решения;
- по-ефективна работа на младежката област.

Очертани са следните принципи на националната политика :

- да се обърне към младите хора като цяло - това означава, че за да се реализират наистина ефективни дейности за постигане на някаква цел или решаване на проблем, засягащ младите хора, е необходимо да се наблюдава животът на младите хора в неговата единица, както и факторите, които го засягат и да не остава в границите на област на управление на институциите или областите;
- ангажиране на младите хора – това означава, че участието е инструментът за гарантиране на качеството и въздействието на планираните мерки;
- да се постигат синергии - това означава да се преследва най-голямо общо въздействие чрез използване на различни области и знания.

Основни принципи към мерките от План за развитие на младежката област :

- Целевата група, състояща се от младежи, не е хомогенна. При разработването и реализирането на всякакви мерки и дейности трябва да се вземат предвид и да се следват реалните условия и потребности на конкретна група млади хора и особености, произтичащи от пол, националност, култура, здравословно състояние, местоживеене, социално-икономическо положение и др.;
- Младежката работа подкрепя здравето, както и ценностите и нагласите, насърчаващи здравословния начин на живот на младежите чрез всички мерки. Това предполага непрекъснато развитие на компетенциите и инструментите на хората, работещи в областта на младежта, и разчита на подход, основан на знания от целеви групи, курсове за обучение, инструменти и интервенции.
- Младежките въпроси също допринасят за интеграцията на обществото, включително насърчаване на равенството и предотвратяване на дискриминацията, както и грижа за околната среда.
- При разработването и прилагането на мерки за младежка политика и младежка работа е важно да се помогне на младежите да придобият самочувствие и способност да се справят с важни сфери на живота, като обучение, пазар на труда, семейни отношения и др. Трудностите на младежите трябва да бъдат забелязани отрано и, ако е необходимо, трябва да се окаже помощ за намиране на необходимата професионална подкрепа;
- Младежките въпроси са част от функциониращото сътрудничество между различни области, свързани с живота на младежта. При необходимост трябва да се започне системно сътрудничество и да се подпомогне функционирането му.

Доброволчеството като дейност има дълга история в Естония. Въпреки това, едва от началото на хилядолетието към доброволчеството се подхожда организирано. Първата национална стратегия за доброволчеството – Естонският национален план за развитие на доброволчеството 2007-2010 г. – беше приета през 2006 г. От самото начало Министерството на вътрешните работи играе важна роля в процеса на институционализация на доброволчеството и гражданското общество като партньор към доброволческите организации и гражданското общество. **В Естония няма правна дефиниция на доброволчеството като цяло.** В Естония не съществува отделна система за управление на младежкото доброволчество. Няма законодателство относно младежкото доброволчество като такова, но доброволчеството е описано в областта на спасителните служби. Европейският корпус за солидарност (предишна Европейска доброволческа служба) се организира от отдела за младежки програми на Съвета за образование и младеж към Агенцията на Еразъм+ и Европейския корпус за солидарност.

8.3.4. Финансиране на младежката политика

Има специален бюджет за младежка политика и развитие на младежката работа. Различни области на политиката и мерки се финансират от различни източници и отговорни министерства, които включват:

- национален бюджет;
- общински бюджети (общините са отговорни за работата с младежта, социалната работа, формалната образователна система, местния транспорт, хоби, образованието);
- различни данъци и фондове (напр. Съветът на данъка върху хазарта);
- частни инициативи (напр. програма за развитие на предприемачеството ENTRUM през 2014/2015 г.);
- Европейски фондове (напр. Европейски социален фонд);
- други чуждестранни фондове (напр. грантове от ЕИП и грантове от Норвегия);
- други средства.

Обикновено всички източници са за финансиране на изграждането на капацитет на доставчиците на услуги в младежката работа, включително обучение, прилагане на конкретни мерки и предоставяне на услуги за младежка работа, анализ и мониторинг. Няма пълен преглед на средствата изразходвани за политически мерки, насочени към младите хора във всички области на младежката политика.

За 2018 г. на Отдела по въпросите на младежта към Министерството на образованието и научните изследвания и на Естонския център за младежка работа (включително външни средства) са отпуснати следните средства :

- създаване на качествени и разнообразни възможности за младите хора да изследват и развиват своите интереси и таланти: 337 000 евро;
- подкрепа за младежки инициативи и съвместни дейности: 3 636 000 евро;
- предлагане и развитие на услуги за младежка работа : 4 324 000 евро;
- развитие на компетенциите на хората, работещи в областта на младежта: 733 000 евро;
- подобряване на качеството на младежката работа и подчертаване на въздействието на младежката работа: 958 000 евро.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въпреки постигнатото с изграждането на нормативна и институционална рамка за младежко участие в България е необходима още много работа на местно ниво за справяне с предизвикателствата пред младежкото участие.

В голяма степен трябва да се повиши доверието на младите хора към местните и националните власти и да се създаде среда за диалог и сътрудничество с тях.

Трябва да се разшири максимално достъпа до информация и да се даде възможност на младите хора да оползотворят своите възможности за включване в процесите на вземане на решения.

Особено важно е да се задействат всички възможни способности за активиране на младежите, с цел участието им в дейности на младежки неправителствени организации, неформални групи, органи на младежко самоуправление и други подобни. Добрите практики показват, че активното младежко участие е особено важно за младежкото включване и сътрудничество с местната власт за вземане на решения на всички нива – консултиране, разработване, формулиране, изпълнение, мониторинг и отчетност.

Не на последно място публичната и местни власти в област Враца трябва да припознаят младежките организации като ключов партньор при формирането на политиките за младите хора, както и да насърчават създаването на структури и механизми за тяхното участие по различна форма, като например Общински консултативни съвети по въпросите за младежта.

И във всичките си усилия нека не забравяме, че **„Младите хора са не само нашето бъдеще – те са нашето настояще.“** (Ирина Бокова, Изявление на генералния директор на ЮНЕСКО по случай Международния ден на младежта, 2016 г.).